

**TÎLCUIREA
CELEI DE A DOUA EPISTOLE
CĂTRE TESALONICENI¹**

A SLĂVITULUI ȘI PEA-LĂUDATULUI APOSTOL PAVEL

de

Sfântul Teofilact, Arhiepiscopul Bulgariei

tălmăcită din elina veche în cea nouă și
împodobită cu felurite însemnări de către
Nicodim Aghioritul

---

¹ Însemnează că trimiterea aceasta este a doua dintre toate trimerile scrise de Pavel, adică după cea dintâi către Tesaloniceni, precum zice Teodorit în precuvîntarea epistolelor lui Pavel. Și, după Meletie, aceasta s-a scris puțin în urma celei dintâi, adică în anul 20 (în *Istoria bisericească*). (n. aut.)

Pricina celei de a doua epistole către Tesaloniceni, după Hrisostom, Teodorit, Teofilact și Icumenie

Pricina pentru care fericitul Pavel trimite această a doua scrisoare către Tesaloniceni este aceasta:

Întru cea dintâi epistolă către ei, dumnezeiescul Apostol le-a scris că se sîrguia și dorea să-i vadă, zicînd: „Am dorit să venim la voi (adică eu, Pavel) o dată și de două ori, dar ne-a împiedicat Satana” (*1 Tesaloniceni* 2:18). Deci, fiindcă nu a ajuns să meargă la Tesaloniceni ca să împlinească lipsurile credinței lor și dorul ce avea, Apostolul scrie către dînșii această a doua scrisoare, plinind lipsa venirii sale. Iar că nu a mers la Tesalonic după ce a scris întâia scrisoare este arătat din faptul că întru aceea nu le-a scris cînd se va face venirea Domnului, fiindcă nu le era de nevoie, iar acum le scrie despre aceasta. Deci este arătat că nu a mers la Tesalonic, căci, de ar fi mers, le-ar fi arătat prin viu glas, și nu ar fi trebuit să le mai scrie aici. Și le scrie aici despre întrebarea aceasta fiindcă acum era nevoie, de vreme ce oarecari amăgitori și înșelători ziceau că fusese a doua venire a lui Hristos. Și – ce e mai rău – oamenii aceia stricători spuneau în chip mincinos că Pavel ar fi zis unele cuvinte despre aceasta și plăsmuiau oarecari epistole ca scrise și trimise de el. Și, pe lîngă acestea, bîrfeau că prin descoperire de la Sfîntul Duh au învățat ceea ce spun. Iar acestea le făcea și le meșteșugea diavolul, ca să slăbească credința Creștinilor. O dată, pentru că din cuvintele acelora Se arăta mincinos Hristos, căci El a dat în *Evanghelie* semnele celei de-a doua veniri a Sa, care încă nu s-a făcut. Și, alta încă, pentru că cei care îi credeau se mîngîiau mult întru necazurile lor cu nădejdea învierii, nădăjduind că vor lua plățile cele vrednice de faptele lor bune și de credința lor și că îi vor vedea pe necredincioșii ce îi necăjeau că-și iau dreapta și convenita osîndă. De aceea, diavolul i-a pus pe slujitorii lui să învețe că judecata și venirea lui Hristos era de față, ca, prin această învățătură mincinoasă, să arate că nu va mai fi nici o altă răsplătire credincioșilor celor buni, nici judecată și osîndă de muncă celor necredincioși și răi, și astfel să stingă nădejtile credincioșilor Creștini, ale sfinților, și să-i facă pe cei necredincioși și vrăjmași ai propovăduirii încă mai aspri asupra credinței Creștinilor.

Deci pentru toate acestea s-a îndemnat fericitul Pavel a scrie epistola aceasta. Și, mai întâi, primește și laudă credința, și creșterea lor [întru faptele bune] și răbdarea necazurilor pentru Hristos și-i mîngîie zicînd că se va face izbîndire [„răzbunare”, *n. m.*] de la Dumnezeu împotriva aceloră ce îi nedreptățesc. Iar a doua, îi învață să nu se tulbure despre venirea Domnului și să nu se înduplece a crede pe nimeni, chiar dacă acela ar zice că grăiește prin Duhul Sfînt sau prin scrisorile lui [ale lui Pavel, *n. m.*], și să nu socotească nicidecum că Acesta [Hristos] este de față. Căci – zice – venirea Domnului nu se va face pînă nu va veni mai întâi apostasia (adică răzvrătirea, nesupunerea [împotriva Domnului Hristos, *n. m.*]), după care va urma venirea lui Antihrist, fiul pierzării, cu semne și minuni mincinoase și amăgitoare, după lucrarea lui Satana. Apostolul îi sfătuiește apoi să stea întăriți în credință și să țină predaniile învățate de la el și le poruncește a nu se împărtăși și a nu petrece împreună cu cei fără de rînduială și nelucrători, ci să-i lepede pe unii ca aceia, fiindcă sînt iscoditori și amăgitori. Și, poruncindu-le să-i lepede din adunarea lor pe aceia ce nu ascultă cuvintele lui și rugîndu-le lor pacea, sfîrșește epistola scriind dedesubt cu însăși mîna sa că aceasta e semn al adevăratelor sale scrisori.

The first part of the book is devoted to a general introduction to the study of the history of the world, and to a discussion of the methods of historical research. The author then proceeds to a detailed study of the history of the world from the beginning of time to the present day. The second part of the book is devoted to a study of the history of the United States, and to a discussion of the methods of historical research. The author then proceeds to a detailed study of the history of the United States from the beginning of time to the present day. The third part of the book is devoted to a study of the history of the world, and to a discussion of the methods of historical research. The author then proceeds to a detailed study of the history of the world from the beginning of time to the present day.

1. Pavel, Siluan¹ și Timotei, bisericii Tesalonicenilor, întru Dumnezeu-Părintele nostru și întru Domnul nostru Iisus Hristos:

Dumnezeiescul Apostol a început la fel și cea dintîi epistolă către Tesaloniceni. De aceea, vezi acolo tilcuirea făcută la aceste cuvinte, ca să nu zicem și aici aceleași lucruri.

2. Har vouă și pace de la Dumnezeu-Părintele și de la Domnul Iisus Hristos!

Cînd Dumnezeu îi dă darul Său vreunui om, acela nu-i urmează nici un lucru întristător, ci toate cele potrivnice care ar urma asupra lui se tolesc și el rămîne mai presus de toate. Pentru aceasta, cunoscînd cît de mare este darul lui Dumnezeu și ce isprăvi minunate săvîrșește în sufletele celor împărtașiți de el, fericitul Pavel roagă Tesalonicenilor pentru acest dar. Căci, dacă darul s-ar fi aflat la dînșii, nu aveau să mai simtă nici o ispită; iar cînd ar fi avut și pacea lui Dumnezeu în sufletul lor împreună cu dumnezeiescul dar, negreșit aveau să rămînă pașnici și neclintiți întru ispitele ce li s-ar fi întîmplat. Pe lîngă aceasta, Apostolul le aduce aminte Tesalonicenilor de dumnezeiescul dar ca și ei – aducîndu-și aminte de acela, de către care s-au mîntuit – să se mîngîie cînd le vor veni necazuri și, încredințați fiind din relele mai mari pătimate în trecut, să nu se deznădăjduiască în cele mai mici ce aveau să le urmeze.²

3. Datori sîntem a-I mulțumi lui Dumnezeu totdeauna pentru voi, fraților, precum se cuvine,

Aici, dumnezeiescul Apostol îi învață pe Tesaloniceni trei lucruri: întîi, că nu se cuvine a ne cunoaște har nouă înșine pentru bunătățile pe care le vom isprăvi, ci lui Dumnezeu, și să nu ne mîndrim, socotind de la Domnul

¹ Că acest Siluan este cel numit în *Fapte* „Sila”, după scurtarea numelui, vezi la cea dintîi către Tesaloniceni, capitolul I, stih 1.

Însemnează că – după Teodorit – zicerea „întru Dumnezeu-Părintele nostru” se potrivește cu ceea ce scriem noi în epistolele noastre, de pildă: „Gheorghe, lui Constantin, să se bucure întru Domnul!” Iar Pavel învață și aici puterea cea de o potrivă a Fiului cu Tatăl. Căci, zicînd: „întru Dumnezeu-Părintele”, urmează a zice: „și întru Domnul Iisus Hristos”. Și iarăși, zicînd: „de la Dumnezeu-Părintele nostru”, a adăugat: „și de la Domnul Iisus Hristos”, arătînd că aceleași bunătăți ni se dau și de la Părintele, și de la Fiul. (*n. aut.*)

² Despre zicerea „har vouă”, vezi la cea dintîi către Corinteni, capitolul I, sîh 3. (*n. aut.*)

toate cele ale faptei bune; al doilea, că cele pătimite de Tesaloniceni nu erau vrednice de plîns și de lacrimi, ci mai ales de mulțumire către Dumnezeu, încît se cuvinea ca ei să se bucure de aceasta și să-I mulțumească lui Dumnezeu, nu să se întristeze; și, al treilea, îi învață că nu se cuvine ca vreun Creștin să-i zavistuiască¹ pe cei ce sporesc întru fapta bună, ci să se bucure și să-l mulțumească lui Dumnezeu pentru sporirea lor. Drept aceea, cei ce se mîhnesc și, din zavistie, îi grăiesc de rău pe frații lor pentru că sporesc, aceștia îl hulesc pe Însuși Dumnezeu, Care dăruiește fraților sporire.²

Iar zicerea „precum se cuvine” a zis-o ca să ne învețe să nu ne mîndrim cînd mulțumim lui Dumnezeu pentru sporirea celorlalți, ca și cum am fi făcut vreun lucru mare. Căci, mulțumind lui Dumnezeu pentru fapta bună a celorlalți, facem ceea ce se cuvine și ceea ce e drept și datorie a noastră; și de aceea a și numit „datorie” mulțumirea aceasta. Și, cu zicerea „precum se cuvine”, ne învață să-I mulțumim lui Dumnezeu nu numai prin cuvinte, ci și prin fapte, căci aceasta este mulțumirea cuvenită lui Dumnezeu.³

căci credința voastră crește foarte

Cînd potopul ispitelor pentru credință vine peste noi, dar nu ne afundă, atunci este semn adevărat că credința noastră a crescut și s-a făcut mai înaltă și mai presus de ispite, și de aceea nu se afundă de dînsule. Tot așa, și cînd s-a făcut potopul acela vechi peste toată lumea, munții și dealurile înalte s-au acoperit de apă, dar nu cu atîta lesnire și puhoi ca șesurile și dealurile mai joase. De aceea a zis și Pavel: „credința voastră crește foarte”, adică nu doar: „crește”, ca să arate covîrșirea înălțimii credinței Tesalonicenilor.

și se înmulțește dragostea fiecăruia dintre voi față de toți ceilalți,

Vezi, frate, cît de fierbinte dragoste trebuie să aibă Creștinii?! Căci ei nu se cuvine a-l iubi pe un frate, iar pe altul nu, ci trebuie a avea aceeași dragoste către toți frații lor. Căci, cînd Creștinii îi iubesc numai pe unii frați ai lor, nu pe toți, aceasta nu este dragoste adevărată și după Dumnezeu, ci mai ales este dezbinare și despărțire. Căci – dacă tu, Creștine, îi iubești pentru Dumnezeu pe frații tăi – iubește-i pe toți, nu doar pe unii, căci și Dumnezeu, pentru Care

¹ Zavistia este invidia amestecată cu ură pentru cel invidiat. (n. m.)

² Pentru aceasta a zis înțeleptul Fotie: „Dacă trebuie a mulțumi pentru isprăvile făcute de alții, ce vor pătimi aceia care-i zavistuiesc pe cei ce le ispitesc?” (n. aut.)

³ Iarăși Fotie zice că aici se cuvine a înțelege așa: Sîntem datori a-I mulțumi mult lui Dumnezeu totdeauna, precum se cuvine Celui ce dă mari daruri. (n. aut.)

îi iubești, nu este Dumnezeu numai al unora, ci este al tuturor oamenilor. Iar dacă tu îi iubești numai pe unii, iar pe alții nu, să știi că această dragoste a ta este prieteșug omenesc, iar nu iubire dumnezeiască. Și vezi – o, cititorule! – că unirea Creștinilor prin dragoste folosește foarte mult întru a suferi necazurile, căci îi face a se mîngîia unii pe alții și a le socoti mai mici.

3. *Încît noi înșine ne lăudăm întru voi în bisericile lui Dumnezeu*

În cea dintîi epistolă către ei, Apostolul le zicea Tesalonicenilor acestea: Aftia știu toți faptele cele bune și isprăvile voastre, încît nu mai e nevoie a le spune noi către dînșii. Atunci, cum zice aici că se laudă pentru ei în toate bisericile Creștinilor? Dezlegarea nedumeririi acesteia este arătată din însăși zicerea Apostolului, căci nu a zis: „îi învățăm pe ceilalți pentru voi”, ci: „ne lăudăm”. Deci – zice – dacă noi mulțumim lui Dumnezeu și ne lăudăm către oameni pentru voi, cu cît mai mult se cuvine a face aceasta voi înșivă? Adică: Frații mei, cu cît mai mult se cuvine ca să-l mulțumiți voi lui Dumnezeu, și să vă lăudați întru necazurile pe care le pătimiți, și să nu vă întristați pentru dînsele și să nu cîrțiți?

pentru răbdarea voastră, și pentru credința și necazurile pe care le suferiți

Cu aceste cuvinte, Pavel arată că Tesalonicenii se ispiteau și se necăjeau de mulți ani, fiindcă răbdarea nu se cercă [„probează”, *n. m.*] dacă e încredințată și adevărată în două-trei zile, ci în vreme îndelungată. Și răbdare este a suferi cineva cu mulțumire înainte de a dobîndi făgăduințele de la Dumnezeu.¹ Iar aici, Pavel arată marea răbdare a Tesalonicenilor care suferiseră goane și necazuri. Căci ei, viețuind împreună cu vrăjmașii cei neîmpăcați ai credinței, care erau chiar Evreii cei de o seminție cu dînșii, tre-

¹ Pentru aceasta mărturisesc și dumnezeieștii Prooroci că dumnezeieștile daruri și cereștile bunătăți se dau oarecum ca o plată a răbdării celor ce rabdă. Căci Isaia zice: „Iar cei ce rabdă pentru Dumnezeu vor primi tărie, și se vor într-ari pa ca niște vulturi; vor alerga, și nu vor osteni; vor umbla, și nu vor flămînzii” (capitolul 40:31). Și David zice: „Iar cei ce-L așteaptă pe Domnul, aceia vor moșteni pămîntul” (*Psalm 39:9*). Și Sirah zice către Dumnezeu pentru aceasta: „Dă plată celor ce Te așteaptă pe Tine!” (capitolul 37:16). Drept aceea, frații mei Creștini, deși Domnul nu ne dă ceea ce-I cerem și nu ne slobozește din ispite îndată, trebuie să-L așteptăm, și El va veni spre ajutorul nostru mai curînd. Așa ne adeverează Solomon, zicînd: „Așteaptă-L pe Domnul ca să-ți ajute ție” (*Pilde 8:12*). Și Avacum zice: „De va lipsi (Domnul adică), așteaptă-L pe El, căci va veni și nu va zăbovi” (capitolul 2:3). (*n. aut.*)

buiau să aibă credință statornică, mai ales că pătimeau acestea la începutul propovăduirii și în vremea când erau săraci și scăpătați. De aceea, trebuie a se rușina de acești Tesaloniceni unii Creștini săraci ai vremii acesteia care, pentru puțin ajutor și apărare de la necredincioși și eretici, își schimbă, ticăloșii, credința și dreapta lor slăvire, și se fac – vai! – necredincioși și eretici și, pentru o îndulcire vremelnică, primesc, ticăloșii, o osîndire veșnică.

5. spre dovada dreptei judecăți a lui Dumnezeu, pentru a vă învrednici voi împărăției Sale,

Cu cele zise mai sus, dumnezeiescul Pavel i-a mîngîiat pe întristații Tesaloniceni, mai ales zicînd: Mulțumim lui Dumnezeu și ne lăudăm pentru voi. Iar acum îi mîngîie chiar mai cu osebite, căci le zice că au să se sloboadă de cele necăjitoare, iar cei ce îi necăjesc au să fie pedepsiți de Dumnezeu, acestea fiind cele ce tot omul necăjit dorește să audă. Iar înțelegerea cuvîntului este astfel: Voi, fraților, suferiți necazurile ca să se arate dreapta judecată a lui Dumnezeu, așadar ca să vă învredniciți împărăției cerurilor. Căci, cînd vă va încununa Dumnezeu pe voi, cei necăjiți, și îi va pedepsi pe cei ce vă necăjesc, atunci se va vedea dreapta Lui judecată. Și aceasta este încă o mare mîngîiere, a le spune Pavel că nu se vor încununa de Dumnezeu numai în dar, ci și cu dreptate, avînd împărăția Lui oarecum ca o răsplătire a osteneților și a sudorilor lor.¹

pentru care pătimiți.

Zice: Frații mei, voi pătimiți nu pentru că cei ce vă necăjesc sînt mai puternici decît voi, ci fiindcă voi, din necazurile și ispitele acestea, cîștiți împărăția cerurilor. De aceea, este nevoie a face negustoria aceasta cu osteneți și cu necazuri, iar nu cu odihnă și fără osteneală, fiindcă prin multe necazuri trebuie să intrăm noi întru împărăția cerurilor (*Fapte 14:22*) – precum a zis același Apostol în altă parte.

6. De vreme ce drept este la Dumnezeu a răsplăti necaz celor ce vă necăjesc,

7. iar vouă, celor necăjiți, odihnă,

Aici, acest „de vreme” nu este stînjenerator, adică nu însemnează stînjenerator și îndoială, ci este mai mult adevător, adică însemnează adevărat

¹ Despre aceasta, vezi la subînsemnarea zicerii „decî mi se păstrează cununa dreptății” (2 *Timotei* 4:8), unde vorbim mai pe larg. (*n. aut.*)

re, în loc de: „fiindcă drept este la Dumnezeu”. Căci, dacă la oameni este drept a-i pedepsi pe cei răi și a-i încununa pe cei buni, cu mult mai virtuos este drept a face aceasta prea-dreptul Dumnezeu. Vorbind unii cu alții, și noi obișnuim a zice că, dacă Dumnezeu îi urăște pe cei răi și ocîrmuiește lucrurile cu purtarea Sa de grijă, negreșit va izbîndi asupra lor. Așa zice și Pavel aici, după acest obicei obștesc: Este drept a răsplăti necaz celor ce necăjesc, și odihnă celor necăjiți – urmînd apoi a zice cineva: De vreme ce aceasta este cu dreptate, atunci Dumnezeu va da necaz celor răi și odihnă celor îmbunătățiți.¹ Însă necazurile pe care le pătinesc Creștinii de la cei necredincioși sînt vremelnice, dar necazurile și pedepsele pe care au să le ia necredincioșii de la Dumnezeu nu sînt așa, nu! – ci acelea vor fi veșnice și nesfîrșite. Tot la fel, odihnele pe care au să le dobîndească de la Dumnezeu Creștinii nu sînt vremelnice, precum sînt necazurile pe care le pătinesc acum, ci acelea vor fi veșnice și nesfîrșite.

împreună cu noi, întru arătarea Domnului Iisus din cer, împreună cu Îngerii puterii Sale,

Iată, aici, Apostolul aduce și altă mîngîiere Tesalonicenilor, anume că vor fi părtași ai cununilor împreună cu însuși Pavel, cel ce a isprăvit atît de multe lucruri minunate. Iar „arătare” a Domnului numește a doua venire a Lui, mîngîindu-i și prin aceasta pe Tesaloniceni, căci zice: Acum, Hristos este ascuns, însă nu vă întristați de aceasta, căci negreșit Se va arăta cu stăpînire, ca Dumnezeu și Stăpîn. Căci va veni din cer, care este apropiat al lui Dumnezeu, după Isaia, ce zice: „Cerul Îmi este scaun, și pămîntul așternut picioarelor Mele” (capitolul 66:1). Și va veni întovărășit de Îngeri înfricoșați, fiindcă aceștia sînt „Îngeri puterii”, adică puternici. Drept aceea – zice – pentru ce voi, Creștinii, să obosiți de întristare, de vreme ce avem un astfel de Stăpîn mare și înfricoșat, ai Cărui slujitori sînt Îngeri puterii? Deci mîngîiați-vă, frații mei, căci cei ce vă necăjesc și vă fac rău acum vor primi negreșit izbîndire și pedeapsă de la Dumnezeu, și nu vor scăpa de aceasta.

8. în văpaia focului izbîndind celor ce nu-L cunosc pe Dumnezeu și nu ascultă evanghelia² Domnului Iisus.

¹ Și Teodorit zice într-o unire că acest „de vreme ce” este adevărit, iar nu de sînje-nire și de îndoială. „Căci și noi – zice – obișnuim a spune, înlîrîndu-ne: «de este aceea adevărată, precum și este».” (n. aut.)

² Unde e scris cu literă mică, nu e vorba de vreo carte a *Evangheliei*, ci de buna-vestire a mîntuirii oamenilor prin Iisus Hristos. (n. m.)

Mai sus, Apostolul le-a zis Tesalonicenilor că Dumnezeu va izbîndi celor care îi necăjeau și le făceau rău, iar acum zice cuprinzător că El va izbîndi tuturor aceluia care nu-L cunosc și nu cred în adevăratul Dumnezeu. Și prea-înțelepțește pune o pricină, zicînd că izbînda lui Dumnezeu se va face asupra tuturor necredincioșilor și necinstitorilor de Dumnezeu cu adevărat, zicînd: Căci – chiar dacă Dumnezeu nu ar izbîndi necredincioșilor Săi vrăjmași pentru noi, fiindcă ne necăjesc și ne fac rău – le va izbîndi însă pentru Sine-Și negreșit, fiindcă nu ascultă propovăduirea evangheliei Lui. Cu acest cuvînt, Apostolul îi încredințează pe Tesaloniceni că negrăit se vor osîndi de către Domnul necinstitorii Lui. Iar cu cuvîntul zis mai sus, anume că, pentru dragostea, cinstea și slava Tesalonicenilor, Dumnezeu va da necaz și munci necredincioșilor ce-i necăjesc, îi mîngîie iarăși pe aceștia. Și vezi, iubitele, că, dacă Dumnezeu îi osîndește pe aceia care doar nu ascultă evanghelia Lui, cu mult mai vîrtos îi va osîndi pe aceia care nu numai că nu ascultă evanghelia, dar îi opresc și pe alții să o asculte, cum erau cei care-i necăjeau pe Tesaloniceni. Iar zicerea „în focul văpăii” se unește fie cu cea următoare, la genitiv-dativ¹, așa: „în văpaia focului dînd izbîndire celor necredincioși și nesupuși”; fie se unește cu cea zisă mai înainte, adică: „întru arătarea Domnului Iisus, care se va face în focul văpăii”², precum mărturisește și David, zicînd: „Foc înaintea Lui va merge și va arde împrejur pe vrăjmașii Lui” (*Psalm 96:3*). Și Daniil zice: „Rîu de foc trecea înaintea Lui” (*capitolul 7:10*). Și vezi – o, cititorule! – cum a zis Pavel: „în foc”, nu luminînd, ci arzînd numai. Fiindcă focul doar are să-i ardă pe cei păcătoși, fără să-i lumineze însă; iar pe cei drepți, cu totul dimpotrivă, adică doar îi va lumina, dar nu îi va arde.³

9. Ei vor lua ca osîndă pieirea veșnică

¹ Caz gramatical al substantivului. (*n. m.*)

² Dar alcătuirea și înțelegerea pricinii se îndreptează și așa cum se află. Căci zicerea „în focul văpăii” se unește cu zicerea „Domnul Iisus dînd izbîndă”, fiindcă în foc de văpaie va da Domnul izbîndă celor ce nu-L cunosc pe Dumnezeu. (*n. aut.*)

³ Tîlcuind acea zicere psalmică: „Glasul Domnului, cel ce taie para focului” (*Psalm 40:28*), așa zice și marele Vasilie: „Socotesc că prin glasul Domnului se taie focul cel gătit spre munca diavolului și a îngerilor lui. Și, de vreme ce în foc sînt două puteri, una arzătoare și una luminătoare, lucrarea cea iute și arzătoare a focului le rămîne celor vrednici de ardere, iar cea luminătoare și strălucitoare se va sorti strălucirii celor ce se veselesc. Deci glasul Domnului taie și împarte para focului, care, ca neluminătoare, este focul muncii, iar ca nearzătoare e lumina odihnei.” Însemnează însă că cei fericiți vor dobîndi nu numai lumina aceasta zidită – de care zice aici marele Vasilie – ci și lumina cea nezidită a Dumnezeirii. aceea ce îi va face fericiți. (*n. aut.*)

Unde este acum ereticul Orighen și următorii lui, care băsmesc că munca [iadului] are sfârșit? Să-l audă acum pe Pavel cum spune aici că munca e „veșnică”, adică nesfârșită, urmînd cuvîntului Domnului, Care zice către cei păcătoși: „Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic!” (Matei 25:4). Atunci cum socotiți voi, origheniștii, că munca cea veșnică e vremelnică?

de la fața Domnului și de la slava țării Lui,

Cu aceste cuvinte, Apostolul arată lesnirea cu care-i va osîndi Domnul pe necinstitorii de Dumnezeu, adică pe păgîni, zicînd: E destul numai a Se arăta Domnul, și îndată toți necredincioșii se vor osîndi în muncă. Și – zice – doar fața Domnului și arătarea Lui le va fi lumină și fericire celor bine-cinstitori de Dumnezeu și dreptilor, iar păgînilor și păcătoșilor le va fi întuneric și muncă. Fiindcă Domnul nu va mai veni ca un om simplu, ci cu slavă mare și cu putere, ca Dumnezeu; și nici slava Lui nu va fi fără putere, nici puterea Lui fără de slavă. Cum am zice, Hristos va veni ca un împărat puternic și Dumnezeu slăvit, precum El Însuși a zis mai înainte: „Atunci Îl vor vedea pe Fiul omului venind pe norii cerului cu putere și cu slavă multă” (Matei 24:30).

10. cînd va veni să Se slăvească întru sfinții Săi

Domnul – zice – va veni să Se slăvească întru sfinții Săi, dreptii Creștini. Fiindcă slavă a lui Hristos va fi a vedea necredincioșii și nesupușii de acum că acei Creștini pe care acum îi bat și îi necinstesc sînt slăviți în ziua Judecării, de vreme ce slava pe care o va da atunci Hristos Creștinilor va fi și slavă a Sa. Căci – așa cum Creștinii sînt bogăție și avuție a lui Hristos, pentru care se și numesc „norod ales” al Său, cum zice Pavel: „Care S-a dat pe Sine pentru noi, ca să ne aleagă norod ales al Lui” (Tit 2:14) – tot astfel va fi slavă a lui Hristos Însuși a dobîndi Creștinii bunătățile Lui cele viitoare.¹

și a Se minuna întru toți cei ce au crezut

Domnul va veni ca să Se „minuneze întru toți cei ce au crezut”, adică prin toți Creștinii care au crezut într-Însul, fiindcă prepoziția „întru” se în-

¹ Sau – după Icumenie – Domnul Se va slăvi atunci întru sfinți fiindcă aceștia Îl vor slăvi văzîndu-L șezînd întru părinteasca slavă ca Dumnezeu și Judecător al tuturor. Sau, Domnul Se va slăvi întru sfinții Săi pentru că sfinții Îi vor face pe Îngeri să-L slăvească pe Dumnezeu, văzînd aceștia de cîte daruri și de cîtă slavă i-a învrednicit El pe oamenii cei pămîntești, de lut. (n. aut.)

telege aici în loc de „prin”. Căci, când Hristos îi va învrednici pe Creștinii cei jalnici în viața aceasta și goniți de către toate neamurile necredincioase, când îi va învrednici – zic – de atîta strălucire și slavă a Sa, atunci Se va arăta slăvit și se va cunoaște că mare este puterea Lui. Aceasta se înțelege încă și altfel: Când Creștinii se vor înfățișa cu slavă în ziua Judecării – aceia care au pățimit atîtea rele ca să se lepede de credința lor, și nu s-au lepădat – atunci Se va arăta Domnul minunat și slăvit întru dîștii, precum este scris: „Minunat este Dumnezeu întru sfinții Săi” (*Psalm 67:38*); și iarăși: „Minunate a făcut Domnul sfinților celor din pămîntul Lui” (*Psalm 15:2*).

(că s-a crezut mărturia noastră pentru voi) în ziua aceea.

Zice: Dumnezeu va fi minunat în ziua Judecării, pentru că propovăduirea noastră, a Apostolilor (căci pe aceasta o numește mărturie), s-a crezut de către voi, și astfel v-ați făcut vrednici de a moșteni bunătățile ce se vor da atunci Creștinilor credincioși și drepecți. Și bine a zis: „în ziua aceea”!, de vreme ce atunci se va vedea cu adevărat care sînt adevărații Creștini; fiindcă acum mulți se fățarnicesc a fi credincioși și zic că sînt Creștini, dar atunci se vor arăta cîți au fost Creștini și cu fapta, păzind adică nu numai credința, ci și poruncile Domnului. Pentru aceasta zice și înțeleptul Sirah: „Mai înainte de sfîrșit, să nu fericiți pe nimeni!” (*Sirah 11:28*).

11. Pentru aceasta ne și rugăm totdeauna pentru voi, să vă învrednicească Dumnezeul nostru de chemarea Sa

Cum? Nu erau chemați Tesalonicenii de Dumnezeu? Pentru ce zice Pavel aici să-i învrednicească de chemarea Sa? Cu adevărat, erau chemați! Dar Apostolul nu vorbește aici despre chemarea dinții, aceea a dumnezeiescului dar, căci mulți sînt chemați după aceea, precum a zis Domnul: „Mulți sînt chemați, dar puțini aleși” (*Matei 20:16*). Fiindcă și cel ce purta haine întinate s-a chemat la nuntă, dar a fost trimis în întunericul cel mai din afară (*Matei 22:11*). La fel, și cele cinci fecioare nebune s-au chemat de Dumnezeu, dar nu au intrat în cămara de nuntă (*Matei 25:12*). Deci Pavel numește aici „chemare” pe aceea adevărată prin faptele bune², precum și adevărata

¹ Întru un glas cu sfințitul Teofilact, și fericitul Teodorit unește zicerea „în ziua aceea” cu zicerea de mai sus, adică: „A se slăvi întru toți cei ce au crezut”, iar nu cu zicerea „că s-a adevărit mărturia noastră pentru voi”. (*n. aut.*)

² În altă parte, Pavel a numit „chemarea” aceasta „chemare sfîntă”, zicînd: „Aceluia ce ne-a mîntuit și ne-a chemat cu chemare sfîntă” (*2 Timotei 1:9*). Iar care este chemarea

credință este aceea adevărată prin faptele bune, fiindcă – după Iacov „fratele Domnului” – „fără fapte, credința este moartă” (Iacov 2:20).

și să plinească toată bunăvoința bunătații

Zice: Aceasta numesc eu „chemare a lui Dumnezeu”, a se împlini la voi, Creștinii, toată bună-voința lui Dumnezeu, adică toată plăcerea și voia Lui cea dintîi și cu de-adinsul¹, ca să faceți tot binele și să fiți desăvîrșiți precum vă voiește El, fără a lipsi de la voi vreo faptă bună. Cu aceste cuvinte, Apostolul smerește cugetarea Tesalonicenilor, ca ei să nu se mîndrească întru multele laude pe care le-au primit, căci Pavel arată aici că nu erau încă desăvîrșiți.

și lucrul credinței întru putere,

Zice: Fraților, Dumnezeu vă va da deplina răbdare a goanelor. Cum și în ce chip? Întru putere, adică împuternicindu-vă și întărindu-vă în credință. Fiindcă răbdarea este lucru și ispravă a credinței, încît cel ce nu are răbdare arată că nu are nici lucrul și isprava credinței.

12. ca să se slăvească numele Domnului nostru Iisus Hristos întru voi, și voi întru dînsul,

Zice: Fraților, dacă se vor face întru voi cele zise mai sus, întru voi se va slăvi numele Domnului în viața aceasta. Căci, cînd vor vedea oamenii că suferiți toate ispitele și necazurile pentru dragostea Stăpînului Hristos, negreșit această răbdare a voastră va fi slavă a numelui lui Hristos. Căci oamenii se vor îndemna a zice că Hristos este atît de bun, încît Creștinii, robii Lui, pătinesc și mor pentru numele Lui; și atît de puternic, încît, pe Creștinii ce cred într-Însul, îi împuternicește spre a suferi atîtea necazuri cu bucurie și cu mărime de suflet. Și zice: Ci și voi, Creștinilor, vă veți slăvi întru numele lui Hristos, fiindcă v-ați aflat atît de credincioși, încît a suferi toate relele pentru numele Stăpînului nostru Hristos; căci slava robului

---

cea sfîntă vezi la subînsemnarea zicerii acesteia: „ca să nu primiți darul lui Dumnezeu în deșert” (2 Corinteni 6:1). Astfel încît, din aceste cuvinte, se trage încheierea că două sînt chemările, cea dintîi și cea adevărată prin fapte: cea dintîi este toată a dumnezeiescului dar, iar cealaltă este și a alegerii și a faptei noastre bune. (n. aut.)

¹ Că voia lui Dumnezeu cea întîi povățuitoare (adică a se mîntui tot omul) se zice „bună-voință”, vezi la subînsemnarea zicerii: „spre a cerca voi care este voia cea bună, bine plănuită și desăvîrșită a lui Dumnezeu” (Romani 12:2). (n. aut.)

este a fi credincios stăpînului său. Aceasta se înțelege și altfel, adică: ne-
cazul cel mare pentru Hristos este slavă pentru că îi face mai străluciți pe
Creștinii care se necăjesc pentru Dînsul; și, cu cît se dau mai mult ispitelor
și morții, pe atît ei se arată a fi mai presus de ispite și de moarte.

după darul Dumnezeuului nostru și al Domnului Iisus Hristos.

Zice: Și aceasta este ispravă și dar al lui Dumnezeu – anume a Se slăvi
El întru noi, și noi întru El – iar nu ispravă și faptă bună a noastră. Fiindcă
Dumnezeu Se slăvește întru noi pentru că noi Îl cinstim pe El mai întîi de
toate, ca pe cel mai dulce și mai presus de toate; iar noi, la rîndul nostru,
ne slăvim întru Dumnezeu, căci luăm de la Dînsul putere să răbdăm toate
ispitele cu mulțumire.

CAPITOLUL II

1. Și vă rugăm pe voi, fraților, să nu vă clătinați degrabă din minte pentru venirea Domnului nostru Iisus Hristos și pentru adunarea noastră la Dînsul,

Pavel nu arată cînd se va face venirea Domnului și totodată învierea din morți, dar învață aici că venirea lui Hristos și învierea nu era atunci. Căci, precum am zis la pricina epistolei acesteia, erau oarecari amăgitori și înșelători în Tesalonic care ziceau că atunci era vremea sfîrșitului a toată lumea și a venirii Domnului. Și nu este puțină mîngîiere a spune Pavel aici că toți dreptii Creștini se vor aduna cu Hristos și că vor fi totdeauna împreună cu El, precum a zis în înția epistolă către Tesaloniceni (capitolul 4:17). Căci și Domnul a zis: „Unde va fi stîrvul, acolo se vor aduna și vulturii” (Matei 24:28); și iarăși: „Și-i va trimite pe Îngerii Săi, și-i vor aduna pe cei aleși ai Săi dintru cele patru vînturi, de la o margine a cerurilor pînă la alta” (Matei 24:31). Căci, în data ce se vor scula dreptii Creștini, vor fi răpiți de nori și se vor aduna lîngă Hristos și vor rămîne totdeauna împreună cu El, fiindcă aceasta însemnează zicerea „și adunarea noastră cu Dînsul”. Deci zice: O, fraților Tesaloniceni! – ce vă rugăm? Să nu vă clătinați și să nu vă abateți nicidecum din minte, adică din dreapta-cugetare și din socoteala pe care o aveți pînă acum.

2. și să nu vă tulburați – nici prin Duhul,

Adică: Fraților, vă rugăm să nu vă tulburați prin vreo proorocie. Căci amăgitorii aceia, fățarnicindu-se că sînt prooroci, îi amăgeau pe Creștini, zicînd că atunci era vremea venirii lui Hristos.

nici prin cuvînt,

Adică: Fraților, să nu vă tulburați prin vreo învățătură ce se face prin viu grai!

nici prin scrisoare pornită ca de la noi,

Zice: Să nu vă tulburați nici dacă vor plăsmui scrisori, zicînd că ar fi trimise de către mine, Pavel. Căci aceia sînt amăgitori și mincinoși și vor să-și întărească cuvintele cu minciuna.

zicînd că ziua Domnului a și sosit.

Zice: Fraților, nu vă tulburați că ar fi sosit ziua Domnului, adică venirea lui Hristos.

3. Să nu vă amăgească cineva în nici un chip!

Nimeni – zice – să nu vă amăgească pe voi că acum ar fi vremea venirii lui Hristos, măcar și prooroc sau învățător de s-ar socoti acela, măcar și de ar zice: Eu am scris aceasta!

Căci, de nu va veni mai întâi apostasia și de nu se va descoperi mai întâi omul păcatului, fiul pierzării,

Zice: Venirea Domnului nu se va face dacă nu va veni mai întâi apostasia, adică Antihrist. Și l-a numit pe acesta „apostasia” fiindcă el este însăși lepădarea, căci are să apostazieze, adică are să depărteze de la Hristos pe atît de mulți, încît, de ar fi cu puțință, să-i depărteze și pe cei aleși. La fel, l-a numit pe Antihrist încă și „om al păcatului”, pentru că el nu numai că are să facă tot păcatul, ci și pe ceilalți are să-i arunce în păcat. Tot astfel, îl numește pe Antihrist încă și „fiu al pierzării”, pentru că și el însuși are să piară, dar și pe mulți îi va pierde. Dar cine este acesta? Oare Satana? Ba! – ci este un om¹ care va fi îmbrăcat cu toată lucrarea Satanei.

4. potrivnicul, care se va înălța mai presus de tot ce Se zice sau Se cinstește ca Dumnezeu,

Zice: Antihrist îi va aduce pe oameni la politeism² și la slujirea la idoli – ce-i va pierde pe toți zeii și cinstirile lor, adică pe idoli – și numai pe sine-și are să se propovăduiască drept „Dumnezeu”³.

încît să șadă el în Biserica lui Dumnezeu ca Dumnezeu,

¹ Și Severian zice încă despre Antihrist: „Satana vine întru om în întregime după urmarea Mîntuitorului.” Iar Teodorit zice așa: „L-a numit «omul păcatului» fiindcă va fi om cu firea, primind însă întru sine toată lucrarea diavolului.” Și, mai jos, zice: „Căci vrăjmașul diavol va urmări firea oamenilor, adică înomenirea Mîntuitorului nostru Dumnezeu. Și, precum Mîntuitorul a lucrat mîntuirea noastră luînd firea omenească, tot așa acela, alegînd un om puternic a primi toată lucrarea lui, prin acela se va ispiti să-i amăgească pe toți oamenii, numindu-se pe sine «Hristos» și «Dumnezeu» și vădînd minciuna celor ce se numesc «dumnezei», minciună pe care el o întărea în vremile trecute.” (n. aut.)

² Slujirea multor zei, păgînism. (n. aut.)

³ Chiar așa a zis și Teodorit tîlcuind zicerea aceasta. (n. aut.)

Zice: Antihrist are să șadă nu numai în biserica lui Dumnezeu ce este în Ierusalim, ci și în fiecare biserică și locaș al lui Dumnezeu.¹

arătându-se pe sine-și că este Dumnezeu.

Nu a zis că Antihrist doar are să spună că este Dumnezeu, ci va arăta lucruri și semne mari, silindu-se să le dovedească tuturor, în chip amăgitor, că este chiar Dumnezeu.

5, Nu vă aduceți aminte că vă spuneam acestea chiar pe când mă aflam la voi?

Din aceste cuvinte, se arată că fericitul Pavel a predat prin viu glas, ne-scrise, multe și mari lucruri ucenicilor săi Creștini. De asemenea, aici se face arătat că era nevoie a le zice adesea Creștinilor acele cuvinte pe care le mai spusese și înainte, adăpîndu-i iarăși cu aceleași învățături. Căci Tesalonicienii, care auziseră cuvintele acestea de la Apostolul Pavel cînd el

---

¹ Iar Teodorit zice: „Locaș al lui Dumnezeu» a numit toate bisericile, întru care [Antihristul] va răpi șederea înainte [«arhieria» (cine aude, acela să priceapă!), *n. m.*], ispitindu-se a se arăta pe sine-și Dumnezeu.” Și dumnezeiescul Daniil a spus dinainte acestea: „Și nu va lua aminte la dumnezeii părinților lui (...) și nu va băga în seamă nici un alt dumnezeu, căci el se va ridica deasupra tuturor” (*Daniil 11:37*), în loc de: „se va numi pe sine «dumnezeu tare»”. O, cititorule! – însemnează la cuvintele acestea ale Apostolului două lucruri: 1) Dumnezeiescul Apostol, zicînd aici mai cu deosebire despre cel ce se numește „Antihrist” că „se va descoperi omul păcatului, fiul pierzării”, arată că Antihrist este un om anume, precum zic și țîlcătorii lui Pavel, iar nu un neam întreg de oameni, o împărăție. Așadar, în zadar și în deșert zic unii că Antihrist cel mult-vestit este cutare neam și împărăție, adică mulți oameni. Cum pot fi doi înși acel singur și unul Antihrist propovăduit aici de marele Pavel? Cum poate fi unul mai mulți și chiar foarte mulți? Aceasta este o zicere prea-arătat împotrivică întru sine, și neîntărită și răstumată de sine însăși, cu neputință a se învoi și a se adevăra, nu numai despre toate fapăturile ce se află pretutindeni, ci și despre oameni și despre Însuși Ziditorul tuturor, a Cărui putere se propovăduiește nemărginită, precum toți metafizicii [„filosofii” *n. m.*] și toți teologii mărturisesc cu o singură gură. Căci nici chiar Dumnezeu nu poate face din una două sau mai multe. 2) Aici, dumnezeiescul Apostol zice că Antihrist are să se arate ca Dumnezeu, iar sfinții țîlcători zic că are să se numească pe sine „Dumnezeu”. Iar cei de mai sus, zicînd că mult-vestitul Antihrist este un neam și o împărăție, vorbesc învederat în deșert și mint, căci nu se zice că el s-ar numi „dumnezei”, mai multe neamuri. Și – precum se vede – accia s-au răpit [bag seamă] mai sus de trei ceruri, și au văzut, și au auzit și li s-au descoperit priviri și auzuri mai tainice și mai înalte decît Apostolului Pavel! De aceea [pasămite] nu vor să vadă și să audă aceste cuvinte ale lui, prin care arată cine va fi acela care se va numi „Antihrist” îndeosebi. Și am zis așa fiindcă, îndeobște, toți cei ce se pun împotriva evangheliei lui Hristos se numesc „antihriști” – căci zice: „Și acum mulți antihriști s-au făcut” (*1 Ioan 2:18*) – adică înainte-mergători sau închipuitoari ai lui Antihrist, însă nu chiar însuși acel Antihrist. (*n. aut.*)

se afla în Tesalonic, aveau nevoie a le auzi iarăși prin scrisoarea aceasta, ca să se întărească în inima lor. Căci zice: Fraților, nu vă spun vreun lucru nou și de mirare, nu! – ci tot ceea ce vă ziceam și altă dată. Și Apostolul face cuvîntul rușinător, întrebînd: Nu vă aduceți aminte cum vă spuneam acestea? Le-ați uitat degrabă?

6. Și acum știți ce-l oprește să se descopere la vremea sa.

Ce oprește, ce ține și împiedică venirea lui Antihrist? Unii (dintre care Severian) zic că este darul Sfîntului Duh care-l ține și-l oprește pe Antihrist ca să nu vină încă, iar cînd acest dar se va împușina mult și se va ridica din mijloc, atunci va veni și Antihrist. Iar alții (cu care împreună-glăsuiește și marele Ioan Hrisostom) zic că [piedica] este împărăția Romanilor. Căci, dacă nu se va strica împărăția Romanilor, Antihrist nu află vreme și slobozenie să facă ceea ce voiește. De aceea, Pavel grăiește umbrit și nu zice arătat că Antihrist are să vină după împărăția Romanilor, căci nu voia a lua asupra sa vrăjmășii zadarnice și primejdii nefolositoare. Căci, dacă ar fi zis arătat că împărăția Romanilor se va doborî puțin mai în urmă, împăratul Romei l-ar fi pierdut îndată, ca pe un om pricinuitor de stricăciune. Și, împreună cu dînsul, i-ar fi pierdut și pe Creștinii ce erau în Roma, zicînd că aceia se bucură pentru stricarea și pierderea împărăției Romanilor și pentru că ar fi spus despre dînsa aceste rele propovăduiri.

Și este arătat că Pavel nu numește „oprire” darul Sfîntului Duh. Mai întîi pentru că, de ar fi fost chiar așa, nu se cuvenea ca Apostolul să spună aceasta nedescoperit și întunecat, ci luminat și arătat. Iar al doilea că, de vreme ce Antihrist s-ar arăta cînd ar lipsi darurile Sfîntului Duh, atunci el ar fi trebuit să se arate deja, căci darurile Sfîntului Duh au lipsit din vechime. Și vezi – o, cititorule! – că Pavel nu a zis că Antihrist se va arăta „cuvînt”, ci: „la vremea sa”, prin acest cuvînt lăsînd nearătată vremea întru care va veni acela.¹

¹ Despre aceasta a zis și Fotie: „Întru vremea sa», adică va veni atunci cînd i se va îngădui lui vremea cea hotărîită de Dumnezeu. Căci, de nu ar fi ținut [de Dumnezeu], [Antihristul] ar veni chiar acum, fiindcă vicleanul [diavol] răcnește asupra credincioșilor și dorește răul lor, dar e ținut și oprit.”

Iar Teodorit tîlcuiește zicerea aceasta așa: „Unii au înțeles că [pe Antihrist] îl oprește împărăția romană, iar alții că darul Sfîntului Duh. Dar nu e cu puțință ca darul Sfîntului Duh să lipsească desăvîrșit! Căci, dacă am fi lipsiți de ajutorul duhovnicesc al Duhului, cum am mai putea birui meșteșugurile aceluia [ale Antihristului]? [Cît despre] împărăția romană, pe aceasta nu o va moșteni vreoaică împărăție. Căci, prin a patra «fiară», dumnezeiescul Daniil a însemnat împărăția romană, și întru aceasta a răsărit «cornul cel mic», care închiupie răz-

Pentru că taina fărădelegii se și lucrează,

Apostolul îl numește „taină a fărădelegii” pe Nero, fiindcă acesta era chip al lui Antihrist, fiind necurat și spurcat și căuta să se spună despre el că e Dumnezeu.¹ Și Pavel îl numește „taină” fiindcă Nero se împotriva tuturor zeilor, dar nu în chip arătat și cu obrăznicie, așa cum se va împotrivi Antihrist. Iar înțelegerea cuvântului întreg al Apostolului este astfel: mai înainte de a veni vremea lui Antihrist, s-a arătat altul, care nu e mult mai pejos întru răutate decât Antihrist însuși. Așadar ce e de mirare că Antihrist se află de față și acum, însă umbrit și nedescoperit? Iar Pavel a vorbit despre Nero fără a-i arăta numele nu pentru că îi era teamă, ci ca să ne arate să nu luăm asupra-ne vrăjmășii și primejdii fără folos când nu e vreo nevoie.²

boiul împotriva sfinților, despre care dumnezeiescul Apostol a zis cele de mai înainte. Mi se pare că dumnezeiescul Apostol nu a zis nimic altceva decât aceea zisă și de alții, pe care o socotesc a fi adevărată, anume că Dumnezeu a toate a îngăduit să-l lase pe Antihrist în vremea sfârșitului a toată lumea. Deci hotărîrea lui Dumnezeu îl ține [pe Antihrist] a nu se arăta acum. Și socotesc – zice Teodorit – că zicerea aceasta are și altă înțelegere. Căci – de vreme ce Apostolul știa acel cuvânt al Domnului, anume că sfârșitul va fi după ce evanghelia se va propovădui la toate neamurile – văzînd el [Pavel] că încă stăpînea credința în idoli, a zis că mai întîi se va pierde puterea slujirii la idoli, și pretutindeni va străluci mîntuitoarea propovăduire și atunci va veni Antihrist, potrivitnicul adevărului.” (n. aut.)

¹ Primul Roman care s-a numit pe sine-și „zeu” a fost sodomitul Julius Caesar cel pleșuv („bărbatul tuturor femeilor și femeia tuturor bărbaților din Roma”, cum a zis nu știu ce prieten de-al lui). Caesar acesta (primul împărat Roman, de la care avem chiar numele de „Chesar”, iar Slavii pe acela de „Țar”, dar și „cezariana”, operația prin care pruncul Julius a venit pe lume), acest Caesar – zic – și-a făcut, primul în Roma, chip cioplit din marmură și templu al lui însuși. Iar ca Mare Preot al Romei ce era, se închina de ziua lui și propriei statui. Se mai înțelege ceva din viața de zi cu zi a străbunilor noștri Latini? Nimic, cu desăvîrșire! De pildă, care erau legăturile de rudenie dintre Nero, cel pomenit mai sus, și mama sa de sînge, care îi era totodată nevastă? Sau dintre Gaius („cel vesel”), zis „Caligula” („Săndăluță”, dacă mi-aduc aminte bine) și sora lui de sînge, care de asemenea îi era țiuțoare. (Ca să nu mai pomenim de calul tînarului împărat, patruped ce era coleg de Senat cu patricienii vechilor familii romane.)

Romanii au mai dat „istoriei” și încă alți oameni-zei. De pildă, Augustus („Slăvitul”, de unde avem luna cu același nume, zisă și „Gustar”). A mai fost o fiară cu chip omenesc – dar nu Roman, ci Machidonean elenizat – Antioh Epifanie, general moștenitor al lui Alexandru zis „cel Mare”. Acest Antioh (despre care vezi în cărțile Macaveilor) a pîngărit Biserica lui Dumnezeu din Ierusalim, silindu-i pe arhierii *Legii* să se închine idolilor „Zeus”, „Venera” și – ultimul pe listă, cu voia dumneavoastră – „Antioh Epifanie”. (n. m.)

² Tîlcuind aceasta, Teodorit zice așa: „Unii au zis că «taină a neleguirii» a fost numit Nero, căci s-a făcut lucrător al păgînatății. Însă eu socotesc că Apostolul a numit așa eresurile ce s-au ivit, căci, prin acelea, diavolul i-a făcut apostazi (adică i-a depărtat de la adevăr) pe mulți, [și Pavel arată astfel] pieirea amăgirii. Și i-a numit pe aceștia «taină a neleguirii» ca pe unii ce aveau cursa neleguirii ascunsă, în vreme ce Antihristul îi va depărta pe oameni de la Dumnezeu în chip învederat. De aceea a și numit Apostolul venirea

pînă cînd ceea ce o oprește acum va lipsi din mijloc. Și atunci se va descoperi cel fără de lege,

Adică: Antihrist va veni atunci cînd se va ridica din mijloc împărăția Romanilor. Căci, atîta vreme cît ține frica de împărăția aceasta, nimeni nu se va supune lesne lui Antihrist, iar cînd împărăția aceasta se va strica, Antihrist va năvăli asupra nestăpînirii (anarhiei) și se va sili să răpească stăpînirea oamenilor și stăpînirea lui Dumnezeu. Căci, precum s-au stricat împărățiile ce au fost mai înainte de aceea romană – împărăția Mezilor s-a stricat de cea a Perșilor, cea a Perșilor de a Elinilor și Machidonenilor, iar cea a Elinilor de a Romanilor – tot așa, împărăția Romanilor se va strica de Antihrist; și toate acestea sînt povestite cu multă luminare de Daniil (*Daniil 6*).

Unii însă (printre care și Teodorit, cum am zis în subînsemnare) înțeleg că „ceea ce-l oprește” este slujirea la idoli. Căci – zic ei – Antihrist va veni atunci cînd va înceta amăgirea ce stăpînește lumea și slujirea de idoli se va stinge, cum a zis și Domnul: „Și se va propovădui evanghelia aceasta a împărăției întru toată lumea, spre mărturie tuturor neamurilor, și atunci va veni sfîrșitul” (*Matei 24:14*). Iar alții (precum Sfîntul Ghenadie al Constantinopolei și Teodorit) au înțeles că „ceea ce-l oprește” e hotărîrea lui Dumnezeu. Pentru că – zic ei – cînd se va plini hotărîrea lui Dumnezeu care ține și oprește venirea lui Antihrist și cînd va veni vremea cea rînduită de Dumnezeu, atunci se va arăta acela.

Și am zis mai sus că alții (precum e Severian) au înțeles că opritorul e Sfîntul Duh. Căci, cînd Sfîntul Duh se va ridica din mijloc și va lipsi, pentru multa răutate a oamenilor, atunci va găsi loc să se arate Antihrist. Și aceștia zic că „taina fărădelegii”, adică taina lui Antihrist, a început încă din vremea lui Pavel, fiindcă marele vrăjitor Simon și Nicolae, începătorii eresurilor, lucrau faptele lui Antihrist. Căci și Evanghelistul Ioan a zis: „Ați auzit că Antihrist vine, iar acum mulți antihriști s-au făcut” (*1 Ioan 2:18*); și iarăși: „Acesta este Antihrist, care se leapădă de Tatăl și de Fiul” (la fel, 22); și iar: „Mulți amăgitori au intrat în lume. Cel care nu mărturisește că Iisus Hristos a venit în trup e amăgitor și Antihrist” (*2 Ioan 7*). La fel, toți urmașii lui Simon și Nicolae – precum au fost Marchion și Montanos, care se numeau pe sine-și „mîngîietori”, și toți ceilalți eretici (rău-slujitori) – urmau faptele lui Antihrist. Însă tu – o, cititorule! – primește ca mai adevărată tălmăcirea Sfîntului Hrisostom.

---

lui «descoperire», căci ceea ce făcea în trecut pe ascuns, pe aceea o va propovădui atunci în chip învederat și arătat.” (*n. aut.*)

8. pe care Domnul Iisus îl va topi cu Duhul gurii Sale și îl va pierde cu arătarea venirii Sale.

Pavel aduce degrabă mîngîierea, zicînd că Domnul îl va pierde pe Antihrist. Căci – așa cum focul arde vietățile cele mici chiar înainte de a veni, încă departe fiind – tot astfel și Stăpînul Hristos, doar cu porunca Sa, adică cu suflarea cea plină de Sfîntul Duh, îl va pierde pe Antihrist și doar cu arătarea Sa îl va face nelucrător și cu totul nemișcat; fiindcă, îndată ce Se va arăta, va opri amăgirea și rătăcirea aceluia.¹

9. Iar venirea aceluia este după lucrarea lui Satana,

Cu aceste cuvinte, Apostolul ne învață cine va fi Antihristul, anume că va fi un om care îl va avea pe Satana lucrînd într-însul și printr-însul.

tot felul de puteri, făcînd semne, și grozăvii mincinoase,

Adică Antihristul va arăta tot felul de puteri, dar nu adevărate, ci toate faptele lui vor fi spre amăgirea și înșelăciunea oamenilor care le vor vedea. Căci va face semne și grozăvii mincinoase, care îi vor aduce în minciună și în rătăcire pe cei ce vor lua aminte la ele. Și Pavel spune acestea dinainte, ca să nu se amăgească oamenii ce se vor afla în vremea lui Antihrist.

10. întru toată amăgirea nedreptății întru cei pieritori,

Zice: Antihrist se va arăta înfricoșat în toate privințele și prin stăpînire, și prin sălbăticia și neomenia de fiară, și toate lucrările lui le va face ca să-i amăgească și să-i nedreptățească pe oameni, oprindu-i și păgubindu-i de mîntuirea lor. Și – ca să nu se nedumerească cineva, zicînd: Și pentru ce să îngăduie Dumnezeu a veni amăgitorul acela, dacă ațiția oameni au să se păgubească și să se vatăme de dînsul? – Pavel răspunde la această nedumerire, zicînd: să nu te temi de aceasta – o, Creștine! – căci Antihristul are tărie și putere, dar nu asupra credincioșilor, a celor aleși, ci asupra celor necredincioși și pieritori, care ar rămîne nesupuși credinței și evangheliei lui Hristos chiar dacă nu ar veni Antihrist.

pentru că nu au primit dragostea adevărului, ca să se mîntuiască.

¹ Iar că Domnul îl va pierde pe Antihrist doar cu cuvîntul Său dinainte vestește și Proorocul Isaia, zicînd: „Ieși-va toiaș din rădăcina lui Iesei și din rădăcină va odrăslî floare. Și Se va odihni peste El Duhul lui Dumnezeu.” Iar mai jos zice: „Și, cu Duhul prin buzele Sale, îl va pierde pe cel necinstitor” (Isaia 11:1). (n. aut.)

Aici, Apostolul Îl numește „dragoste a adevărului” pe Hristos. Căci Hristos este amîndouă acestea – și dragoste, și adevăr – și a venit în lume pentru că-i iubește pe oameni și ca să le arate lor adevărul. Iar cu aceste cuvinte Pavel arată în chip ghicitoresc că Antihrist va avea mai multă tărie întru Evrei, fiindcă Evreii nu L-au primit pe Hristos și nu au crezut într-În-sul. De aceea le și zicea lor Hristos: „Eu am venit întru numele Părintelui Meu, și nu Mă primiți. Dar, de va veni altul întru numele său, pe acela îl veți primi” (Ioan 5:43).

11. Și pentru aceasta le va trimite Dumnezeu lucrare de amăgire spre a crede minciuna,

Aici, zicerea „Dumnezeu va trimite” se înțelege în loc de: „Dumnezeu Se va depărta”, ca să vină lucrare de amăgire la cei ce nu au crezut.¹ Vezi însă – o, cititorule! – că necredincioșii s-au întors mai întîi de către adevăr, și atunci Dumnezeu i-a părăsit, și pe ei i-a stăpînit minciuna. Iar „lucrare de amăgire” numește faptele pe care le va face Antihrist ca să-i amăgească pe oameni; sau și pe Antihrist l-a numit „lucrare a amăgirii”, căci el însuși va fi lucrare a Satanei pentru a-i amăgi pe mulți.

12. ca să fie osîndiți toți cei care nu au crezut adevărul, ci au bine-voit întru nedreptate.

De vreme ce necredincioșii ar fi tot nesupuși chiar dacă nu ar veni Antihrist, Pavel a zis: „să fie osîndiți” fără răspundere [„apărare” se zice acum, *n. m.*]. Fiindcă ce răspuns ar mai avea de dat necredincioșii, și mai ales Evreii? Negreșit nici unul! Căci – de vor zice: Nu am crezut în Hristos pentru că ucenicii Lui Îl propovăduiau ca Dumnezeu, iar noi am auzit că unul este Dumnezeu, de Care s-au făcut toate făpturile – de vor zice așa, noi le vom răspunde: Atunci cum ați crezut în Antihrist, care se făcea pe sine și Dumnezeu? Căci Hristos înălța la Tatăl toate lucrările Sale, zicînd: „Eu am venit întru numele Tatălui Meu, și nu Mă primiți” (Ioan 5:43); iar Antihrist va spune că toate sînt lucrări ale sale, căci zice Domnul: „De va veni cineva întru numele său, pe acela îl veți primi” (la fel). Iar dacă necredincioșii vor pune ca pricină că au văzut semne și minuni, și de aceea au crezut întru Antihrist, noi le vom răspunde: Și Hristos a făcut multe și mari minuni! Și

¹ Și Teodorit îl cuiește așa: „«Dumnezeu le va trimite lucrare de amăgire» e în loc de: «va îngădui amăgirea», ca să se arate că sînt iubitori ai răutății. Căci nu Dumnezeu va trimite aceasta, ci El o va topi cu cuvîntul gurii Sale.” (*n. aut.*)

atunci, de ce nu ați crezut într-Însul? - mai ales că Hristos Se propovăduise de către Prooroci ca mântuitor al lumii, iar Antihrist se vestise că este fiu al nelegiurii și al pieirii. Așadar, pentru toate acestea, necredințioșii au să se judece, rămânând fără răspuns. Căci, lăsînd adevărul, „au bine-voit”, adică le-a plăcut și cu bucurie s-au adăugat „întru nedreptate”, adică făcătorului de stricăciune Antihrist, care a adunat la sine toată nedreptatea sufletelor omenești, fiind însăși nedreptatea.

13. Iar noi sîntem datori a mulțumi totdeauna lui Dumnezeu pentru voi, frații mei cei iubiți de Domnul,

Fiindcă mai sus a spus lucruri înfricoșate, care puteau să cutremure mintea și inima, Pavel îndulcește acum și mîngîie inimile Creștinilor, zicîndu-le: Cele spuse să fie înfricoșate și îngrozitoare celorlalți, adică necredințioșilor celor pieritori, asupra cărora au putere, adică asupra cărora au să se lucreze acestea. Și noi, Apostolii, sîntem datori a-l mulțumi totdeauna lui Dumnezeu pentru voi, frații mei Creștini. Și, dacă noi mulțumim pentru voi, cu mult mai vîrtos sînteți datori a-l mulțumi lui Dumnezeu voi înșivă pentru sine-vă!

căci Dumnezeu v-a ales din început spre mîntuire, întru sfințenia Duhului și în credința adevărului,

Zice: Pentru aceasta mulțumim, că Dumnezeu v-a ales și v-a hotărît spre a vă mîntui, cunoscîndu-vă dinainte că sînteți vrednici de mîntuire. Cum și în ce chip? Cu sfințenia Sfîntului Duh, adică: Dumnezeu – zice – v-a mîntuit fiindcă v-a sfințit prin Duhul Său.

Apoi – pentru a nu întrea cineva: Dar ce, oare nu am avut și noi vreo lucrare spre a ne mîntui? – Pavel zice mai departe: „și întru credința adevărului”, adică: Noi am primit în inima noastră credința lucrurilor adevărate, căci nu am crezut în oarecari minciuni, ci întru adevăr. Încă și într-alt chip a zis aceasta Apostolul, anume pentru că noi, Creștinii, după sfințenia Duhului pe care am luat-o prin botez, avem trebuință de multă și mare credință, ca să nu ne clătinăm din dogmele și cuvintele creștinismului.

14. la care v-a chemat prin buna-vestire a noastră, spre cîștigarea slavei Domnului nostru Iisus Hristos.

Ca să nu se mîndrească Tesalonicenii auzind de credință și socotind că au primit credința în Hristos pentru că ar fi adus și ei ceva spre mîntuirea

lor, Pavel zice aici așa: Frații mei, chiar aceasta, a primi voi credința, este dar și faptă a lui Dumnezeu, fiindcă Dumnezeu v-a chemat la aceasta. La care aceasta? Adică spre a vă mîntui prin sfințenia Duhului și a credinței. Astfel, deși ați crezut, totuși credința voastră este dar al lui Dumnezeu, Care v-a chemat spre a crede. Căci, dacă nu ați fi fost chemați de Dumnezeu prin cuvîntul evangheliei și al propovăduirii noastre apostolești, cum v-ați fi mîntuit? Și, neauzind, cum ați fi crezut? – căci zice: „Cum vor crede ceea ce nu au auzit?” (Romani 10:14). Vezi însă – o, cititorule! – că Hristos nu socotește a fi puțină slavă a Sa mîntuirea noastră, căci slavă a bunului Dumnezeu este a fi mulți Creștini care se mîntuiesc. Deci cine nu va iubi un Dumnezeu și stăpîn ca acesta? Sau cine nu va iubi slava unui atît de bun stăpîn, slavă care este mîntuirea noastră?

15. Deci, fraților, stați și țineți predaniile pe care le-ați învățat prin cuvînt și prin epistola noastră.

Din cuvintele acestea ale lui Pavel, se face arătat că Apostolii predau ucenicilor lor Creștini multe lucruri și pricini nu numai prin scrisori, ci și nescris, prin cuvînt, adică prin viul glas, și că toate – adică și cele scrise, și cele predate de ei prin cuvînt – sînt la fel de vrednice de crezare și de adevărate. Pentru aceasta socotim și credem vrednice de crezare și adevărate și predaniile Bisericii, cum zice, împreună cu dumnezeiescul Teofilact, și Hrisostom: „Drept aceea, și predania Bisericii o socotim vrednică de crezare. Și, dacă este predanie, mai mult nu căuta!”¹ Iar prin acest „stați” zis

¹ Pentru aceasta, marele Dionisie Areopagitul numește „ființă a ierarhiei bisericești” nu numai *Dumnezeieștile Scripturi*, ci și predaniile apostolești și ierarhicești ale Bisericii, zicînd așa în *Despre ierarhia bisericească*, capitolul 1: „Căci cuvintele predate de Dumnezeu sînt ființă a ierarhiei noastre bisericești. Și numim cuvinte prea-cinstite toate dumnezeieștile noastre sfințite slujbe care s-au dat în cărțile cele sfințit scrise și teologice noi. La fel, și pe toate cele învățate de sfințiii bărbați cu o învățătură mai nematerialnică și oarecum apropiată de cereasca ierarhie, [predate] din minte în minte, prin cuvînt nescris de către povățuitorii noștri.” Zice și marele Vasile: „Din învățăturile și propovăduirile ce se păzesc în Biserică, pe unele le avem din învățătură scrisă, iar pe altele predate de către Apostoli în taină [«nescris», *n. m.*], și unele, și altele avînd aceeași tărie către buna-cinstire de Dumnezeu. Căci, de ne-am ispiti să ne lepădăm de cele nescrise, zicînd că nu ar avea mare putere, am greși, păgubind evanghelia întru cele mai de căpetenie [ale sale]” (*Despre Sfințul Duh*, capitolul 27). Și iarăși zice: „Zicere apostolească socotesc a fi și rămînera întru predaniile cele nescrise, căci zice: «Vă laud pentru că totdeauna vă aduceți aminte de mine și țineți predaniile precum vi le-am dat» (1 Corinteni 11:2). Și aceasta: «Țineți predaniile pe care le-ați luat, ori prin cuvînt, ori prin scrisoarea noastră!» (2 Tesaloniceni 2:15).” Pentru aceasta, al 7-lea Sfînt Sinod a toată lumea îi anatematizează pe

aici, Pavel arată că erau mulți în Tesalonic care se clătinau întru cele ale credinței și în predaniile Apostolului și aveau trebuință de întărire.

16. Însuși Domnul nostru Iisus Hristos și Dumnezeu-Părintele nostru, Cel ce ne-a iubit și ne-a dăruit mîngîiere veșnică și nădejde adevărată,

17. să mîngîie inimile voastre și să vă întărească întru tot lucrul și cuvîntul bun.

După învățătură, fericitul Pavel obișnuiește a se ruga lui Dumnezeu, fiindcă rugăciunea este adevăratul ajutor pe care-l poate da învățătorul ucenicilor săi. Așa face Apostolul și aici, ca și cum le-ar zice Tesalonicenilor așa: „Cu adevărat, eu v-am vorbit și v-am învățat, dar toată învățătura este lucru al lui Dumnezeu.” Și unde sînt acum arienii, care zic că Fiul e mai prejos decît Tatăl fiindcă, la Taina Botezului, Fiul Se numește după Tatăl? Să-l asculte pe Pavel zicînd dimpotrivă, căci aici L-a numit mai întîi pe Fiul și abia apoi pe Tatăl.¹ Dar ce mîngîiere zice că e veșnică? Nădejdea bunătăților celor viitoare, căci aceasta ține și mîngîie inimile Creștinilor care se mîhnesc pentru ispite. Iar Dumnezeu a dat Creștinilor această nădejde ca har (dăruire), fără a se osteni ei cu nimic. Și Pavel a zis aceasta ca să smerească cugetarea Tesalonicenilor. Vezi însă, iubitele, că Apostolul deșteaptă mintea Creștinilor prin rugăciune și pune semnele și zăloagele purtării de grijă a lui Dumnezeu către om, zicînd așa: Dacă Dumnezeu a dat mîngîiere veșnică acelor care nu s-au ostent cu nimic, cu cît mai virtos va da mîngîierea aceasta celor care ostenesc și suferă ispite pentru

---

cei ce calcă predaniile Bisericii, zicînd: „Dacă cineva leapădă vreo predanie bisericească, scrisă sau nescrisă, să fie anatema!” (*Practici*, 8). Același sinod scrie și în epistola către Alexandrini: „Toate cele afară de predania bisericească și de însemnarea sfinților și pururea pomeniților Părinți, izvodite și făcute din nou, sau cele ce se vor face după aceea, să fie anatema!” Aceasta se află tipărită și în *Triod*, la *Duminica Dreptei-slăviri*. Predaniile Bisericii se întăresc și din ceea ce scrie Pavel către Timotei: „Și cele ce ai auzit de la mine, eu mulți martori de față, acestea le încredințeză la oameni credincioși, care vor fi destoinici să învețe și pe alții” (2 *Timotei* 2:2). La fel, și din ceea ce a zis mai înainte: „Nu vă aduceți aminte că, încă fiind la voi, vă spuneam acestea?” (2 *Tesaloniceni* 2:5). Iar de cîte feluri este predania, vezi la subînsemnarea Canonului al 26-lea al marelui Vasilie, în Canonul [Pidalionul, n. m.] nostru. (n. aut.)

¹ Zice și Teodorit: „Iar prin aceasta, înfruntă hula lui Arie și a lui Evsevie și învață arătat că rînduiala numelor nu arată nici o osebite a vredniciei. Căci aici L-a rînduit pe Fiul mai înainte decît pe Părintele, neînvăînd că Fiul e mai mare decît Tatăl, ci, prin schimbarea rînduicelii, arătînd cinstea cea de o potrivă.” Iar că rînduiala numirilor începătoare de viață și Prea-Sfîntei Treimi se cuvîne a se păzi și a nu se schimba, vezi la subînsemnarea zicerii „și același Dumnezeu este Cel ce lucrează toate întru toți” (1 *Corinteni* 12:6). (n. aut.)

credință? Deci să aveți bune nădejdi, Creștinilor! Și zice: Bine-voiască Iisus Hristos și Dumnezeu-Părintele a mîngîia inimile voastre și a vă întări întru tot lucrul și cuvîntul bun! – căci aceasta este mîngîierea Creștinilor, a face vreun lucru bun, și a grăi vreun cuvînt bun și a face tot ce este bine-plăcut lui Dumnezeu. Sau, zice și aceasta: Mîngîierea veșnică este a vă întări pe voi Dumnezeu atît în dogmele cele drepte ale credinței, cît și în lucrurile cele bune, încît a nu fi purtați încoace și încolo și doborîți de ispite. Căci cel ce este întărit, acela suferă vitejește orice ar pătîmi și nu se clatină nicicum. Căci, păzind dreptele dogme, el este încredințat că are să moștenească bunătățile viitoare; iar avînd viață bună și pătimind nu ca un făcător de rele, ci ca un rob al lui Dumnezeu, se bucură și se veselește pentru aceasta.

CAPITOLUL III

1. De aceea fraților, rugați-vă pentru noi, ca să curgă și să se slăvească cuvântul Domnului ca și la voi

Mai sus, Pavel L-a rugat pe Dumnezeu a se întări Tesalonicenii, iar acum îi roagă pe Tesaloniceni să se roage pentru dînsul nu pentru a nu pătimi și a nu se primejdi (căci spre aceasta era rînduit, spre a pătimi), ci pentru ca propovăduirea să curgă înainte și să se slăvească. Și, împreună cu rugăciunea pe care o cere de la Tesaloniceni, Pavel le adaugă și laudă, zicînd: „precum curge și se slăvește propovăduirea și cuvîntul lui Dumnezeu întru voi”, adică: Fraților, rugați-vă ca toți necredincioșii să se supună a asculta propovăduirea evangheliei cum ați ascultat-o voi. Așadar, Pavel nu se roagă pentru nici un lucru al său, ci numai pentru cele ale lui Dumnezeu.

2. ca să ne izbăvim de oamenii cei necuviincioși și răi. Căci credința nu este a tuturor,

Aici, Pavel vorbește despre cei ce grăiau împotriva propovăduirii și a dogmelor evangheliei – cum erau faurul Alexandru, argintarul Dimitrie și toți ceilalți ca ei –, căci pe aceștia îi arată Pavel umbrît cînd zice „că nu este a tuturor credința”. Adică: Nu toți cred în evanghelie, ci numai cei vrednici – cum ar zice cineva, de pildă, că nu este al tuturor oamenilor a se face ostași împărătești, ci doar al acelor ce sînt iscușiți spre aceasta.¹ Cu aceste cuvinte, Pavel îi deșteaptă și-i mîngîie pe Tesaloniceni, arătîndu-le că au

¹ Iar Coresi spune că zicerea „credința nu este a tuturor” arată că ea nu este a celor trupești sau sufletești, ci a sfinților, care sînt mai presus de cei trupești și sufletești, fiindcă sfinții este departe de pămînt și de lucrurile pămîntești. Căci credința nu este un dar al lui Dumnezeu precum proorocia, sau darul limbilor și al facerilor de minuni, ci precum o faptă bună. Ea este dar începător al lui Dumnezeu, dar care-i cheamă pe toți spre a crede. Și este dar povățuitor și ajutător, și nu după învoire, fiindcă nu Dumnezeu, ci omul crede. Așadar, credința este un lucru amestecat din [ceva] mai presus de fire împreună cu ceva firesc, adică din darul lui Dumnezeu și din fireasca voie a omului, căci mai întîi Dumnezeu luminează și cheamă, iar apoi așteaptă împreună învoire a alegerii noastre. Ci și adevărarea în credință este de la Dumnezeu. De aceea, Teodorit tilcuiește zicerea Apostolului așa: „Aceasta s-a zis și în altă parte: «Înduplecarea nu e a Celui ce cheamă» (Galateni 8), căci însușirea lui Dumnezeu este a chema, iar a noastră a ne îndupleca. Așa zice și Domnul în sfințitele *Evanghelii*: «De însetează cineva, să vină la Mine și să bea» (Ioan 7:37) și: «De voiește cineva a veni în urma Mea, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie!» (Luca 9:23). Căci [Dumnezeu] nu silește [la credință], ci socotința [omului] o cere [pe aceasta].” (n. aut.)

ată îndrăzneală către Dumnezeu, încît pot înlesni învățătorului lor propovăduirea evangheliei. Și, totodată, Apostolul le mai arată în ascuns și mulțele primejdii pricinuite lui de cei ce se împotriveau propovăduirii, ceea ce era destul a-i mîngîia pe ucenicii lui, căci ei se încredințau că și Pavel, învățătorul lor cel atît de mare, pătimizește și se luptă cu primejdii și cu ispite.

3. dar credincios este Domnul, Care vă va întări și vă va păzi de cel viclean.

Fiindcă, mai sus, a zis: „Dumnezeu v-a ales spre mîntuire”, Apostolul zice aici așa: Dumnezeu, Cel ce v-a ales, este credincios și adevărat și negreșit va săvîrși ceea ce a început întru voi. Și El vă va întări, precum L-am rugat mai sus, pentru a nu vă clătina; și vă va păzi, ca să nu ia putere asupra voastră Satana (căci acesta este „vicleanul”) și să vă biruiască.

4. Sîntem încredințați întru Domnul pentru voi că faceți și veți face cele poruncite vouă.

De vreme ce le-a zis mai sus Tesalonicenilor că Dumnezeu este credincios și că va săvîrși ceea ce a început întru ei, pentru a nu socoti ei că mîntuirea este cu totul un lucru al lui Dumnezeu, lenevindu-se din pricina aceasta, Pavel cere și acum ca datorie a Creștinilor să lucreze și ei spre mîntuirea lor, ca și cum le-ar zice: Într-adevăr, Dumnezeu este credincios și adevărat, și negreșit va face lucrul Său, dar numai dacă vă veți face și voi lucrul vostru și veți păzi poruncile pe care vi le-am dat. Vezi însă – o, cititorule! – înțelepciunea lui Pavel. Căci nu a zis doar: „sîntem încredințați întru voi”, ci a adăugat: „întru Domnul”, adică: Sîntem desăvîrșit încredințați întru iubirea de oameni și puterea Domnului că Acesta vă va împuternici! – ca astfel să arate că se cuvine a ațîrna de Dumnezeu totul cu desăvîrșire. Și nu a zis: „desăvîrșit ne încredințăm întru Domnul”, ci: „Ne încredințăm întru voi că faceți și veți face cele poruncite vouă”, ca nu cumva Creștinii, ațîrnînd totul de Dumnezeu, să se lenevească și să rămînă nelucrători. Căci, cu adevărat, se cuvine să le așteptăm pe toate de la Dumnezeu, dar să lucrăm și să ne nevoim și noi. Și Pavel nu s-a mulțumit să zică numai: „faceți cele poruncite de mine”, ci a adăugat: „și în viitor”, ca să arate astfel că fapta bună și paza poruncilor stăpînești și apostolești se cuvine a se afla totdeauna la Creștini, pînă la răsufierea lor cea mai de pe urmă.

5. Iar Domnul să îndrepteze inimile voastre spre dragostea lui Dumnezeu și întru răbdarea lui Hristos!

Aici, Apostolul se roagă iarăși pentru Tesaloniceni, ca să arate astfel câtă purtare de grijă are pentru dinșii. Căci, avînd a-i muștra și a-i certa pe unii dintr-înșii, mai întîi le moaie inimile cu rugăciuni, arătîndu-le că îi ceartă din multa iubire pentru ei. Deci zice: Bine-voiască Domnul a îndrepta inimile voastre, adică a le face cuvioase, încît a nu se abate din dreptate. Căci sînt multe lucruri care-i abat și-i scot pe Creștini din calea cea dreaptă a lui Dumnezeu, cum ar fi banii, slava, îndulcirile, necazurile și ispitele. Acestea și încă multe altele sînt cele care nu ne lasă pe noi, Creștinii, să umblăm drept întru „dragostea lui Dumnezeu”, adică să-L iubim pe Dumnezeu precum se cuvine. Iar zicerea „întru răbdarea lui Hristos” se înțelege astfel: „ca și noi să răbdăm patimile precum le-a răbdat Hristos”; sau așa: „să-L așteptăm pe Hristos cu răbdare și cu nădejde și să nu ne deznădăjduim, ci să credem cu adevărită că El are să împlinească negreșit ceea ce ne-a făgăduit”. Și, zicînd să avem răbdare, Pavel înțelege că noi, Creștinii, se cuvine să răbdăm cu mulțumire și cu mărire de suflet necazurile, primejdiile și ispitele. Și a unit răbdarea împreună cu dragostea fiindcă aceasta înseamnă a-L iubi cineva pe Dumnezeu, a răbda pentru El necazurile ce i se întîmplă și a nu se tulbura. Și ia aminte că marele Vasile a înțeles că „Domnul” este aici Duhul cel Sfînt.¹

6. Și vă poruncim vouă, fraților, întru numele Domnului nostru Iisus Hristos,

De multe ori am spus că Pavel numește „poruncă” învățătura cea aspră.² De aceea, și aici numește „poruncă” aspra învățătura ce avea a o face, zi-

¹ Cuvintele marelui Vasile sînt acestea: „Deci am aflat la Apostol, întru cea de a doua către Tesaloniceni, zicîndu-se: «Domnul să îndrepteze inimile voastre spre dragostea de Dumnezeu și întru răbdarea lui Hristos.» Cine este «Domnul» ce îndreptează spre dragostea lui Dumnezeu și întru răbdarea necazurilor? Să ne răspundă cei ce îl fac pe Sfîntul Duh rob! Căci, dacă ar fi vorbit despre Tatăl, Pavel trebuia să zică: «Domnul să vă îndrepteze întru dragostea Sa»; iar dacă ar fi vorbit despre Fiul, trebuia a zice: «întru a Sa răbdare». Deci să caute care altă Față [«Persoană», *n. m.*] este vrednică a Se cinsti cu numirea «Domnului!»” (*Despre Sfîntul Duh*, capitolul 21).

Zice și Teodorit: „Avem nevoie de amîndouă: și de așezare bună, și de ajutorul de sus. Și Proorocul s-a rugat pentru a dobîndi acestea: «Îndreptează pașii mei în cărările Tale!» (*Psalom 16:5*). Iar dumnezeiescul Apostol ne-a arătat Prea-Sfînta Treime, căci a vorbit de «Domn», de «Dumnezeu» și de «Hristos». Și este arătat că «Domn» L-a numit pe Prea-Sfîntul Duh; așa le-a scris și Corintenilor: «iar Domnul este Duhul» (2 *Corinteni* 3:17).” (*n. aut.*)

² Vezi despre aceasta stihul 2, capitolul 4, al celei dintîi către Timotei și stihul 2, capitolul 4, al celei dintîi către Tesaloniceni. (*n. aut.*)

cîndu-le Creștinilor să nu șadă fără lucru. Și, pentru a face porunca mai înfricoșată și mai aspră, zice: Nu eu vă poruncesc să nu ședeți fără lucru, ci Hristos! – căci Domnul nu a zis nicăieri a petrece întru nelucrare Creștinii, ucenicii Săi.¹

să vă feriți de orice frate care umblă fără rînduială

Zice: O, Creștinilor, vă poruncesc să vă osebiți de orice Creștin – de ar fi el bogat, sau sărac, sau chiar sfînt – care umblă fără rînduială, adică își petrece viața fără lucrare de mîină. Și să nu petreceți împreună cu acesta, fiindcă cei ce petrec nefăcînd lucru de mîină trebuincios pentru viața omească de cele mai multe ori cad în glume, în rîsuri și în nebăgare de seamă de viață. Despre aceasta a zis și Sirah: „Multă răutate (adică «toată răutatea», precum îl cuiesc cei mai mulți dascăli) a învățat nelucrarea” (*Sirah* 33:32). Iar răutățile acestea sînt nerînduială, care nu se potrivește vieții Creștinilor.² Dar pentru ce sînt nerînduială? Pentru că nelucrarea însăși este cea dintîi nerînduială, cei nelucrători ieșind din rînduiala pusă lor de Pavel, dascălul neamurilor și Apostolul Domnului, care zice mai departe:

și nu umblă după predania luată de la noi.

Ce va să zică cu acest „și nu umblă după predania pe care a luat-o de la noi”? Adică: Dacă nu lucrează meșteșug și lucru de mîină, aceasta este afară din predania pe care eu, Apostolul Domnului, am predat-o nu prin cuvinte

¹ Ci mai ales cu pilda Sa i-a învățat pe Creștini să nu stea nelucrători, ci să lucreze lucru de mîină. Căci Însuși Domnul era teslar, cum zice Evanghelistul Marcu: „Au nu este acesta teslarul, fiul Mariei?” (*Marcu* 6:3). Și vezi îl cuirea stihului 9, capitolul 2, al celei dintîi către Tesaloniceni și subînsemnarea de acolo, fiind pe larg. Vezi și subînsemnarea zicerii „pentru noi a sărăcit, bogat fiind” (*2 Corinteni* 8:9). Vezi încă și silogismul al doilea al cugetării 23 din *Nevoințele* duhovnicești și cuvîntul 8 al *Hristoitiei* Creștinilor.

Și vezi că porunca dată de Pavel aici, a face Creștinii lucru de mîină, o dă Hristos Însuși, precum îl cuiesc și dumnezeiescul Hrisostom, și Sfințitul Teofilact, și cum zice chiar Pavel mai înainte, la stihul 12. Atît este de mare bunătatea de a lucra Creștinii și atît de mare răutate e a nu lucra. (*n. aut.*)

² De aceea, toți Apostolii dau această poruncă Creștinului care nu șade să lucreze meșteșug, ci umblă fără rînduială încoace și încolo și iscodește pe unul și pe altul, zicînd ei așa: „Să nu fi ca un zburător și ca unul dintre cei ce aleargă fără cuvînt [aici, «scop», *n. m.*] în căi, numiți «tocători de vreme» de către cei ce greu viază. Ci, luînd aminte de meșteșugul și de lucrul tău, caută cele iubite lui Dumnezeu și, aducîndu-ți aminte de cuvintele lui Hristos, cugetă-le neîncelat. Căci zice *Scriptura*: «În Legea Lui să cugeți ziua și noaptea!», adică umblînd în țarină sau șezînd în casă, culcîndu-te și sculîndu-te, ca întru toate să pricepi” (*Cartea întâi, capitolul 4 din Așezămintele Sfinților Apostoli*). (*n. aut.*)

goale, ci prin fapte. Fiindcă eu m-am făcut pildă și închipuire pentru a lucra voi, Creștinii toți, lucrând cu mâinile mele meșteșugul corturilor.¹

7. Căci voi înșivă știți cum se cuvine a ne urma, fiindcă nu am făcut nerînduială între voi, nici pîne nu am mîncat în dar de la cineva,

Zice: Creștinilor, voi înșivă știți că nu am umblat fără rînduială între voi, adică nu am petrecut fără lucrare de mîină. Căci Pavel numește „nerînduială” nelucrarea, cum a făcut și mai sus. Și așa este cu adevărat, căci Dumnezeu l-a rînduit pe om de la început așa, cînd l-a așezat în rai ca să-l lucreze și să-l păzească: „Și l-a luat – zice – Domnul Dumnezeu pe omul zidit de El și l-a pus în raiul desfătării, ca să-l lucreze și să-l păzească” (*Fa-cere* 2:15).² Și Dumnezeu i-a făcut omului mîinile, picioarele și celelalte mădulare nu ca să le aibă nelucrătoare, ci să lucreze cu ele. Drept aceea, cel ce nu lucrează este călcător al rînduiei acesteia a lui Dumnezeu. Vezi însă – o, cititorule! – cum Apostolul a numit „dar” mîncarea ce i se da ca hrană de către Tesaloniceni, cu toate că aceasta nu era dar. Căci el le propovăduia evanghelia lui Hristos, iar cel ce propovăduiește evanghelia lucrează, și lucrătorul „este vrednic de hrana sa”, precum a zis Domnul (la *Matei* 10:10). (Citește și tîlcuirea capitolului 9 al celei dintîi epistole către Corinteni.)

8. ci lucrînd noaptea și ziua întru osteneală și trudă,

Vezi – o, cititorule! – cite porunci și covîrșiri pune Pavel aici: fiindcă nu zice că a lucrat numai cu osteneală, ci și cu trudă, care este mai grea decît osteneala; și că a lucrat nu numai ziua, ci încă și noaptea.³

¹ Și Teodorit zice: „Nu o numește «predanie» pe aceea prin cuvinte, ci pe aceea prin fapte.” (*n. aut.*)

² Tîlcuind aceasta, marele Vasilie zice: „Cu adevărat, făcîndu-l pe om, Dumnezeu nu a voit ca acesta să fie nelucrător și nemișcat, ci lucrător întru cele ce se cuvin, poruncindu-i lui Adam să lucreze și să păzească raiul. Și, după căderea din rai, i-a hotărît să-și mînin-ce pînea întru sudoarea feței sale. Și de aici este arătat că cele zise către Adam s-au zis și către toți cei ce se vor naște dintr-însul” (așezămîntul al 4-lea din cele postnicești). Iar dumnezeiescul Hrisostom zice așa: „Pentru ce nu lucrezi? Dumnezeu ți-a dat mîini nu ca să iei de la alții, ci ca să dai altora” (*Cuvîntul al 5-a la această epistolă*). (*n. aut.*)

³ Iar Coresi zice că Apostolul Pavel lucra meșteșug ca să arate Creștinilor cum să scape de păcat. Pentru aceasta și Climent (în cartea întîi a *Așezărilor*), și Evsevie (cartea a 5-a a *Istoriei*, capitolul 15), și Ighisip (capitolul 14) și Epifanie (la eresul al 80-lea) zic întru o unire că lucrarea mîinilor și osteneala picioarelor îl oprește pe om de la păcate. Pentru aceasta și Solomon, lăudînd-o pe femeia cea bărbată și lucrătoare, zice așa: „A gustat ea

spre a nu îngreua pe careva dintre voi.

„Greutate” este a lua de la oamenii care nu dau de voie și din inimă, ci de silă și fără inimă. Dar Apostolul vorbește aici de greutatea de a lua de la Tesaloniceni nu pentru că aceia nu ar fi voit să-i dea, ci pentru că erau săraci și lipsiți de cele de nevoie.

9. Nu doar că nu avem stăpînire, ci pentru a ne da vouă ca închipuire spre a ne urma.

Pavel putea să nu lucreze lucru de mîină, fiindcă se îndeletnicea cu lucruri mai mari, adică întru a propovădui evanghelia, avînd voie să se hrănească de la ucenicii Creștini pe care îi învăța. El însă nu voia să urmeze aceasta, ci lucra lucru de mîină, pentru a se hrăni și pe sine, și pe frații ce erau cu dînsul. Și de trei ori fericitul Apostol al Domnului făcea aceasta ca să-i învețe pe ucenicii săi Creștinii a-i urma lui, lucrînd și ei.¹

că este bine a lucra, și nu stînge toată noaptea candela ei” (*Pilde* 31:18), cuvinte prin care arată că aceea lucra ziua și noaptea. De aceea, și marele Antonie a auzit de la Domnul cuvintele acestea: „Antonie, voiești a plăcea lui Dumnezeu? Roagă-te! – iar cînd nu te poți ruga, ostenește cu mîinile!” Și într-adevăr, izvorul și pricina păcatului este nelucrarea și neîntrebuițarea mîinilor, pentru care și dumnezeiescul Hrisostom a zis aceasta: „Nimic nu e mai pîngărit decît petrecerea zadarnică, nimic mai rău decît nelucrarea, căci nelucrarea îi va tămă pe toți, și chiar pe înseși mădularele trupului” (*Cuvîntul al 35-lea la Faptele Apostolilor*). Și iarăși zice: „Ce e mai greșot decît omul ce nu are a face nimic? Ce e mai pîngărit? Ce e mai ticălos? Aceasta e mai rea decît zeci de mii de vrăjmași: a căsca și a zăcea cu fața în sus, șezînd totdeauna prin tîrg și privindu-i pe cei ce trec. Căci sufletul, avînd fire a se mișca totdeauna, nu suferă a se liniști. Lucrător l-a făcut Dumnezeu, și afară de fire îi este nelucrarea” (la fel). Și iarăși: „Care cal este folositor? Cel ce se desfătează, sau cel ce se iscusește? Care corabie? Aceea care înnoată, sau aceea ce nu umblă? Care apă? Aceea care curge, sau aceea ce slă? Care fier? Cel ce se poartă, sau cel ce nu se folosește? Oare cel ce se lucrează nu strălucește și nu se seamănă cu argintul, în vreme ce celălalt se înnegrește, netrebnic fiind și pierzînd ceva din materia sa? Una ca aceasta se face și cu sufletul cel nelucrător: asupra lui se revarsă oarecare rugină și-i mîncîncă strălucirea și toate celelalte” (la fel). Același Hrisostom zice și în altă parte: „Așa cum pămîntul – cînd nu se seamănă și nu se sădește, odrăsește doar buruieni – tot astfel și sufletul, cînd nu are a face ceva din cele de trebuință, dorind a face, negreșit se dă pe sine la fapte rele” (*Cuvîntul al 7-lea la cea de a doua către Corinteni*). (*n. aut.*)

¹ Drept aceea, din această zicere, încheiem arătat că întîia pricină pentru care fericitul Pavel lucra cu mîinile și se hrănea din lucrul mîinilor sale era ca să dea pildă tuturor Creștinilor să-i urmeze lui și să lucreze și ei. Iar a doua pricină pentru care făcea aceasta e că apostolii mincinoși îl defăimau zicînd că propovăduiește ca să ia bani de la ucenicii săi, cum spune în tot capitolul al nouălea al celei dintîi către Corinteni; și vezi acolo, la stîlbul zece. Despre aceasta vorbește și la capitolul unsprezece al celei de-a doua către Corinteni.

Dar e lucru vrednic de nedumerire pentru ce Domnul spune să nu ne îngrijim de cele de nevoie ale vieții – „Să nu vă îngrijiiți ce veți mîncă și ce veți bea!” (*Matei* 6:25) și, în altă

10. Căci și când eram la voi vă porunceam aceasta: că, dacă cineva nu voiește a lucra, nici să nu mănînce!¹

Zice: Fraților Tesaloniceni, cînd eram la voi, v-am poruncit ca orice Creștin care nu voiește să lucreze și să slujească nici să nu mănînce. Deci, în epistola dintii către Tesaloniceni, dumnezeiescul Apostol scrie mai moale despre lucrarea de mîină, iar întru aceasta a doua scrie mai aspru. Și după dreptate, căci – dacă Pavel lucra ziua și noaptea, cu toate că avea voie a se hrăni de la ucenicii săi – cu cît mai vîrtos se cuvenea a face aceasta ceilalți Creștini?

11. Căci auzim că unii umblă între voi fără rînduială, nimic lucrînd, ci iscodind.

De vreme ce mintea omului este pururea mișcătoare, adică se mișcă totdeauna și nu stă niciodată, cînd omul nu are vreun meșteșug și lucru de mîină folositor, ea urmează a se îndeletnici și a umbla în lucruri netrebnice și zadarnice, iscodind viața și petrecerea celorlalți, din aceasta căzînd în vorbe deșarte, în grăiri de rău, în glume și în nebăgare de seamă de viață – precum am zis mai sus. Deci, pentru a scăpa de toate aceste rele, se cuvine ca omul să lucreze vreun meșteșug și lucru de mîină. Căci, făcînd aceasta, nu numai că își strînge mintea și o oprește să alerge încoace și încolo, dar își scoate și hrana și nu-i îngreuiază pe alții, luînd de la dînșii cele trebuincioase trupului său. Fiindcă nu se cuvine a-l milui și a-l ajuta cineva pe cel ce poate lucra, dar șade nelucrător, nevrînd să lucreze.² Dar ce pune ca

---

parte: „Nu lucrați pentru mîncarea cea pieritoare, ci pentru aceea ce rămîne în viața veșnică!” (Ioan 6:27) – iar Apostolul ne poruncește aici cu totul dimpotrivă, să purtăm grijă și să lucrăm? Această nedumerire o dezleagă marele Vasilie, zicînd: „S-a oprit desăvîrșit a purta de grijă sau a lucra cineva pentru sine-și. Dar trebuie a lucra și a se îngriji cu de-adînsul pentru trebuința celui de aproape, mai ales că Domnul primește sîrguința pentru cei afierosiți Lui, și pentru această purtare de grijă făgăduiește Împărăția Cerurilor” (hotărîrea 207 pe scurt). Iar dumnezeiescul Hrisostom adaugă, zicînd că este cu puțință să și lucreze meșteșug cineva, și a nu se îngriji pentru hrana vieții, dacă nădăjduiește cu totul întru Dumnezeu, Care satură pe tot dobitocul. Iar eu zic că mai ales prin lucrarea meșteșugului scapă omul de îngrijirea vieții, de vreme ce, cîștigîndu-și cele de trebuință, prin aceasta poartă de grijă și se liniștește cu cugetul. (n. aut.)

¹ Insemnează că – după Teodorit – Apostolul nu a zis acest „nici să nu mănînce” către cei ce dau [milostenie], ci către cei ce viețuiesc cu nelucrare. Iar pe cei ce dau, îi sfătuiește, după puține cuvinte, a nu căuta la trîndăvirea acelora, ci să facă milostivirea lor cu folos. (n. aut.)

² Vezi și socotința lui Climent Stromatul și a Sfinților Apostoli, la subînsemnarea stihului 10, capitolul 4, al celei către Filipeni. Zice însă și Hrisostom: „Iar milostenia se dă doar acelora care nu se pot îndestula din lucrarea mîinilor lor și celor ce-i învață [pe al-

pricină leneșul și trîndavul? Eu sînt pustnic – zice –, eu mă rog lui Dumnezeu, eu postesc și împlinesc cu aceasta osteneala lucrului de mîină. Către care răspundem: mai întîii, că rugăciunea și postul nu sînt lucru de mîină, iar Pavel vorbește aici arătat despre lucrarea de mîină; al doilea, răspundem: Tu, cel ce zici acestea, poți – împreună cu nevoița pustniciei, cu rugăciunea și cu postul – să faci și lucru de mîină. Și, de vreme ce defaimi lucrarea mîinilor, pentru aceasta te osîndești ca un nelucrător. Dar zic unii că, dacă Apostolul poruncește să lucreze toți, de ce nu se silesc să lucreze dascălii și propovăduitorii cuvîntului lui Dumnezeu? Către aceia răspundem că dascălii au o lucrare mai mare și mai grea decît lucrarea mîinilor și, pe lîngă aceasta, treaba lor îi oprește a lucra cu mîinile. Iar tu, nevoitorul cel liniștit, nu ai nici o astfel de oprire, și înseamnă că păcătuiești, căci te lenevești și nu lucrezi lucru de mîină.¹

12. Unora ca aceia le poruncim și-i rugăm, pentru Domnul nostru Iisus Hristos,

Fiindcă i-a mustrat pe Creștinii din Tesalonic – zicîndu-le: „vă îndatorăm”, adică: „vă învățăm aspru” – Apostolul îndulcește iarăși cuvîntul și adaugă zicînd: „vă rugăm”. Și nu numai noi – zice –, ci-L punem mijlocitor al rugămîntii noastre și pe Domnul Iisus Hristos Însuși. În acest chip, Pavel face rugămîntea sa încă și mai înfricoșată și mai vrednică de crezare.

[ii] și care se îndeletnicesc cu totul întru cuvîntul învățaturii” (cuvîntul al 5-lea la această epistolă). (n. aut.)

¹ Din zicerea aceasta a Apostolului, se înțelege că iscodirea se naște din nelucrare și că cei care șed fără lucru sînt iscoditori. Iar iscodirii îi urmează viclenia, grăirea de rău și alte nenumărate răutăți, despre care vezi la citirea a patra a *Iscusișnelor duhovnicești*, în partea a doua. Pentru aceasta, cu adevărat aurit era acela care-i aseamănă pe cei ce lucrează meșteșug cu albinele cele iubitoare de osteneală care slujesc, iar pe cei nelucrători cu trîntorii care nu lucrează ca albinele, ci șed nelucrători totdeauna. Și – așa cum albinele, făcînd mierea cea dulce, nu se hrănesc doar pe sine din aceea, ci și pe oameni, și-și folosesc ostenelele spre sănătatea și spre îndulcirea trupului mai-marilor lumii, a stăpînitorilor și împărașilor, precum zice Parimistul – tot astfel cei ce lucrează meșteșugurile nu viețuiesc doar ei singuri din lucrul mîinilor lor, ci toți oamenii se înlesnesc prin meșteșugurile lor și lumea toată se economisește cu ostenelele lor. Și dimpotrivă – așa cum trîntorii, nelucrînd, mînîncă din mierea albinelor și viază din străine ostenele – tot astfel cei ce nu lucrează, neavînd meșteșug din care să se hrănească, caută la mîinile celorlalți și viază din ostenele străine. Se poate oare afla o viață mai netrebnică decît aceasta? Pentru aceasta, și Solomon îi îndeamnă pe leneși să urmeze albinei celei iubitoare de osteneală, zicînd: „Mergi – o, leneșule! – la albină, și vezi cît este de lucrătoare și cît de cinstit își face lucrarea sa, din a cărei ostenele împărașii și cei de obște capătă sănătate. Doriță este tuturor și cinstită, măcar că e neputincioasă cu tăria, dar covîrșește cinstindu-se cu înțelepciunea (adică cu meșteșugul)” (*Pilde* 6:8). (n. aut.)

ca, lucrînd cu liniște, să-și mănînce pîinea lor.

Pavel cere de la Creștini amîndouă acestea ca îndatorire: adică să se și liniștească atunci cînd umblă fără rînduială, căci liniștea este potrivnică nerînduiei; și să lucreze și să slujească, dacă șed fără lucru, căci lucrarea mîinilor este potrivnică nelucrării. Dar pentru ce să lucreze și să slujească Creștinii? Ca să-și mănînce – zice – „pîinea lor”, adică cea cîștigată cu osteneala mîinilor lor, și să nu mănînce pîine străină. Căci Creștinii care sînt sănătoși nu se cuvîne a căuta la mîinile altor oameni și a se hrăni din sudori și ostenele străine.

13. Iar voi, fraților, să nu slăbiți făcînd binele!

Vezi, iubitule, cum s-au muiat îndată părințeștile îndurări ale fericitului Pavel? Căci degrabă s-a mîhnit și l-a durut inima pentru cei leneși și nelucrători, ca și cum le-ar zice Tesalonicenilor acestea: Creștinilor, osebiți-vă de cei ce petrec în nelucrare și nu slujesc! Și să nu petreceți împreună cu dînșii, dar nici să-i lăsați să moară de foame, ci dați-le cele de trebuință! Dar cineva ar zice: Dar ce, dacă nelucrătorul și cel ce nu slujește nu ar voi să slujească și să lucreze, nădăjduind că eu îl hrănesc, ci ar rămîne întru nelucrarea sa? Apostolul le răspunde aceloră: Destul îți este a nu petrece împreună cu acela și a nu-i da intrare și îndrăzneală, cu aceasta arătîndu-i că urăști nelucrarea și trîndăvia lui. Iar dacă nici așa nu se va îndrepta și nu se va îndupleca să lucreze și să slujească, să nu te mîinii asupra lui, ci fă-i bine cu ajutorul tău, după putință.¹

14. Iar dacă cineva nu ascultă de cuvîntul vostru prin scrisoare, însemnați-l

Unii (cum este și Teodorit) citesc zicerea „vostru” ca pentru fața întîia, adică „nostru”, și de aceea înțeleg zicerea așa: Oricine ar fi acela ce nu ascultă de cuvîntul nostru, al Apostolilor, care vi se grăiește prin această epistolă, să-l însemnați și să-l aveți osebit și despărțit de împreună-petrecerea voastră. Iar fericitul Ioan Hrisostom a citit zicerea ca pentru fața a doua (adică: „cuvîntul vostru”) și ne dă să înțelegem așa: Pe oricine nu ascultă cuvîntul vostru, prin care ziceți ceea ce ați fost învățați în această epistolă a mea, pe acel nesupus însemnați-l și să nu petreceți împreună cu el.

¹ Și Teodorit tîlcuiește așa, zicînd: „Trîndăvia aceloră să nu biruiască dărnicia voastră.” (n. aut.)

și nu vă amestecați cu dînsul, ca să se rușineze.

Vezi, iubitele, ce mare folos se pricinuieste aceluia care e osebit de împreună-petrecerea cu frații lui Creștini? Anume a primi întru sine rușine, de la care i se pricinuieste îndreptarea. Căci, dacă a lua milostenii de la alții pricinuieste rușine celui ce ia, cu mult mai vîrtos se întîmplă aceasta cînd ia milostenie fiind despărțit de împreună-petrecerea cu frații săi Creștini. Căci, la Creștinii cei vechi, osebirea (adică despărțirea) de împreună-petrecerea cu frații se socotea mare pedeapsă și osîndă, iar acum despărțirile acestea se socotesc a fi nimic de către Creștinii vremii noastre. Vezi însă – o, cititorule! – că, dacă se cuvine a se despărți Creștinii de cel ce doar șade, adică nu lucrează și nu slujește¹, cu cît mai vîrtos urmează a se despărți de ceilalți oamenii răi care păcătuiesc învederat? Pentru aceasta, același Pavel scria în altă parte: „Iar acum v-am scris a nu vă amesteca împreună cu vreun frate care e sau curvar, sau lacom de averi, sau slujitor la idoli, sau ocăritor, sau bețiv sau răpitor. Cu unul ca acesta nici să nu mîncăți împreună!” (1 Corinteni 5:21).²

15. Dar să nu-l socotiți vrăjmaș, ci sfătuiți-l ca pe un frate.

Mai sus, zicînd că cel ce nu lucrează se cuvine nici să nu mînînce, Pavel s-a temut ca nu cumva cei nelucrători să moară de foame și de aceea a zis mai departe să nu ne oprim a le face bine. Tot astfel și acum, fiindcă a zis să nu petreacă Creștinii împreună cu aceia, s-a temut ca nu cumva despăr-

¹ Drept aceea, pentru cel leneș, care nu lucrează, poruncește Pavel Creștinilor ceea ce zice aici, adică a nu petrece împreună cu el. (n. aut.)

² Însemnează că afurisenia (despărțirea) se făcea în trei feluri de către cei vechi: ori se afurisea, adică se oprea, păcătosul numai de la împărtășirea Sfințelor Taine, acela sînd și rugîndu-se cu ceilalți Creștini în biserică; fie se afurisea, adică se despărțea, și de adunarea Creștinilor și de împreuna-petrecere cu dînsii, cum se arată din zicerea Apostolului; fie, în sfîrșit, se afurisea clericul de ceilalți clerici, adică: arhiereul de ceilalți arhieri, presviterul de presviteri și diaconul de diaconi. Și vezi Canonul 10 al Sfinților Apostoli din Canonicul grecesc. La fel se cuvine a se face și acum afurisenia de către Sfinții Arhieri, ca să pricinuiască folos și îndreptare celor afurisiți, adică cu neîmpărtășirea Sfințelor Taine și cu scoaterea din biserică, iar nu cu afurisirea, adică cu despărțirea, de Sfînta și cea de o ființă Treime și cu blestemul de a rămîne cel afurisit nedezlegat și neiertat nici după moarte, cum se obișnuiește a se da scrisoarea de afurisenie și de blestem, căci afurisenia aceasta nu se osebește cu nimic de anatema. Iar dumnezeiescul Hrisostom zice că Creștinii din vremea noastră nu socotesc vreun mare rău nepetrecerea Creștinilor împreună cu cei răi și că aceasta le pricinuieste celor răi un alt de mare folos. Căci, cel ce curvise în Corint cu mama sa vitregă, fiind despărțit de Creștini, s-a folosit și s-a silit alt de mult, în cît Pavel a zis pentru dînsul: „Destul îi este certarea aceasta” (2 Corinteni 2:6). (n. aut.)

țirea aceasta să-i lepede desăvârșit pe frații lor și să-i facă să se deznădăjduiască. De aceea, acum zice: O, Creștinilor! – să nu-i socotiți ca pe niște vrăjmași pe cei nelucrători și leneși, ci să-i sfătuiți ca pe niște frați ai voștri. Dându-le cele de trebuință, sfătuiți-i frățeste, ca să se îndrepteze și să lase lenevirea, fără să-i ocărăți și să-i înfrunțați, ca ei să se folosească de la voi trupește și sufletește. Căci cel ce sfătuieste un frate nu arată meteahna lui înaintea celorlalți, ci, luându-l deosebi, îl sfătuieste cum să se îndrepteze cu blîndețe și cu dragoste frățească. Și zice: Creștinii să se mîhnească și să-i doară inima nu pentru că dau milostenie celor leneși și nelucrători, ci pentru că aceia calcă legea lui Dumnezeu, și să plîngă pentru dînșii ca pentru niște neputincioși și bolnavi cu sufletul. Să asculte cuvintele acestea aceia care nu numai că nu dau milostenie celor nelucrători, ci încă îi și ocărăsc și îi împroașcă cu pietre. Ce faci, o, omule? Acela este sărac pentru tine, adică pentru ca tu să vindeci rănile sufletului lui cu iubirea de oameni și cu milostenia ce i-ai da-o. Iar tu îl gonești cu pietre?! De cîtă nesimțire, de cîtă necunoștință este o astfel de faptă?!

16. Și Însuși Dumnezeu! păcii' să vă dea pacea totdeauna, întru ceasul.

În toată epistola sa, alături de sfaturi, dumnezeiescul Pavel pune și rugăciuni. Așa cum oamenii obișnuiesc a pune peceți, semne și încuietori deasupra arginților și a altor lucruri de mare preț, tot astfel pune și fericitul Pavel rugăciunile către Dumnezeu deasupra sfaturilor și învățăturilor celor aurite și de mult preț pe care le da Creștinilor, ca pe niște peceți ale celor zise. Aceasta face și aici, fiindcă urmau a se face între Tesaloniceni gîlcevi și prigoniri de vorbe pentru pricinile zise mai sus. Căci cei ce nu lucrau, despărțindu-se de adunarea Creștinilor, puteau să se facă mai îndărătnici, iar cei ce lucrau și își câștigau traiul vieții puteau să nu mai dea cu osîrdie [milostenie] celor nelucrători. De aceea, Apostolul se roagă ca Tesalonicenii să aibă pace totdeauna, căci aceasta este ce se caută de Creștini, încît a nu avea prilej de a se sminti despre nici o parte, nici din cuvînt, nici din lucru. Și zice: Căci astfel, avînd pace – o, Creștinilor! – îi veți îndrepta pe cei nelucrători lesne și fără greutate. Căci nici un lucru nu ne ajută atîta spre a isprăvi cele ce voim și spre a-i îndrepta pe frați precum chipul și cuvîntul cel pașnic și netulburat, prin care arătăm că nu-i certăm și nu-i înfruntăm cu vrăjmășie pe aceia ce greșesc.

¹ Pentru ce Se numește „Dumnezeu al păcii”, vezi la tîlcuirea capitolului 4, stih 9, al celei către Filipeni și la subînsemnarea de acolo. (n. aut.)

Domnul fie cu voi toți!

Ceea ce cere Pavel în această rugăciune, Însuși Domnul a făgăduit ucenicilor Săi, zicînd: „Și iată, Eu sînt cu voi în toate zilele” (*Matei* 28:20). Iar Apostolul zice: Creștinilor, dacă Domnul este cu voi toți – adică și cu cei ce nu lucrează, și cu cei ce lucrează –, negreșit vă vor veni toate bunătațile, căci Domnul îi va îndrepta pe cei nelucrători și îi va întări pe cei lucrători.

17. Salutarea cu mîna mea, a lui Pavel.

Aici, numește „salutare” rugăciunea zisă mai sus¹, ca să arate că orația scrisă cu însăși mîna sa era cîștig și rugă duhovnicească, iar nu doar un semn de iubire.

Acesta este semnul meu în orice scrisoare, așa scriu.

Zice: Pentru a nu se răstălmăci epistolele mele de oarecari mincinoși și amăgitori (căci mulți făceau aceasta, cum am zis la început, la pricina epistolei acesteia), iscălesc aici cu însăși mîna mea, și acesta este semnul cel adevărat și cunoașterea oricăreia din epistolele mele pe care le trimit la voi ori la alții.

18. Darul Domnului nostru Iisus Hristos cu voi toți! Amin!

De la dar a început epistola aceasta Apostolul, și tot cu darul face sfîrșitul ei, cuprinzînd și întărind toate cuvintele dintr-însa din amîndouă părțile ca și cu două ziduri puternice și înalte, și punînd temelii tari și acoperămînt încredințat. Și zice: Creștinilor, dacă darul Domnului primit prin botez este cu voi, dar ce v-a mîntuit, el va trece cu vederea toate neputințele voastre, căci aceasta este însușirea dumnezeiescului dar. Și el va fi cu voi dacă nu îl veți alunga din sufletele voastre cu răutățile, și cu ura de frați și cu celelalte păcate ale voastre. Căci darul lui Dumnezeu locuiește în sufletele cele bine-alegătoare, care au smerenie și iubire de frați. O! – de am dobîndi și noi,

¹ Iar Teodorit zice că „salutare” numește blagoslovenia de la sfîrșit, adică: „Harul Domnului nostru Iisus Hristos fie cu voi toți! Amin!” Și, tîlcuind, Teodorit zice: „Și a adăugat aceasta pentru cei ce cutezau a purta epistole plătuite, învățîndu-ne să căutăm iscălitura lui, căci zice: Acesta este semnul epistolelor mele, căci eu însumi scriu salutarea. Deci, de aici, învățăm că dumnezeiescul Apostol obișnuia a scrie zicerea «Darul Domnului nostru Iisus Hristos fie cu voi toți! Amin!» în loc de: «Fiți sănătoși!»” (*n. aut.*)

cei ce citim acestea, astfel de suflete bine-alegătoare, care să arate iubire de frați și să-i sfătuiască pe frații ce greșesc, iconomisind în toate chipurile cu puțință îndreptarea lor cu pace; și astfel să fim păziți de darul Domnului nostru Iisus Hristos, Cel ce ne-a ales și ne-a adus lui Dumnezeu-Părintele întru Sfântul Duh, Căruia se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, acum, și pururea și în veacurile veacurilor! Amin!

Această a doua epistolă către Tesaloniceni s-a scris din Atena.